

ПРОГРАМА КУРСУ «СОЦІОЛІНГВІСТИКА»

Вступ. Мета і завдання курсу. Об'єкт і предмет соціолінгвістики. Статус соціолінгвістики. Соціолінгвістика як міждисциплінарна наука, яка вивчає обумовленість мовних явищ і мовних одиниць соціальними факторами. Течії і напрями соціолінгвістичних досліджень (синхронічна і діахронічна соціолінгвістика, макро- і мікросоціолінгвістика, теоретична й експериментальна, соціолінгвістика і соціологія мови, прикладна соціолінгвістика). Місце соціолінгвістики серед інших лінгвістичних дисциплін.

Історія соціолінгвістичних досліджень. Витоки соціолінгвістики. Празька школа функціональної лінгвістики (Р.Якобсон, М.Трубецької, В.Матезіус, В.Гавренек, С.Карцевський). Французька соціологічна школа к.ХІХ – п.ХХ століття (А.Мейє, Ж.Вандрієс). Американська соціолінгвістична школа (У.Брайт, Д.Гамперц, Ч.Фергюсон, У.Лабов). Зародження соціолінгвістики у СРСР (20-40-і роки ХХ ст.). «Нове вчення про мову» М.Марра і відхід від соціолінгвістичної проблематики. Відновлення соціолінгвістичних досліджень у 60-70 роках ХХ століття (праці М.Панова, С.Ожегова, В.Бондалетова, С.Скворцова та ін.). Розвиток соціолінгвістики в Україні.

Понятійний апарат соціолінгвістики. Мовна спільнота. Рідна мова і суміжні поняття. Мовний код. Соціально-комунікативна система. Переключення та змішування кодів. Мовна варіативність. Мовна норма. Літературна мова (стандарт). Сфери використання мови. Мовленнєва і немовленнєва комунікація. Комунікативна ситуація. Мовленнєве спілкування, мовленнєва поведінка, мовленнєвий акт. Комунікативна компетенція носія мови. Соціальний статус і соціальна роль.

Проблема соціальної диференціації мови. Проблема соціальної диференціації мови у світовій лінгвістиці. Поняття соціальний діалект (соціолект). Різновиди соціолектів: професійні, вікові, групові (корпоративні). Арго. Жаргон. Сленг. Молодіжний соціолект: причини виникнення і функціонування, носії, основні ознаки, лексико-фразеологічний склад, взаємодія з іншими підсистемами мови. Студентський і шкільний жаргони.

Соціальна обумовленість мовної еволюції. Розвиток мови як соціолінгвістична проблема. Соціолінгвістична концепція Є.Поливанова. Сучасні соціолінгвістичні концепції мовного розвитку. Теорія антиномій (М.Панов). Теорія мовної еволюції У.Лабова.

Мовна ситуація. Білінгвізм і диглосія. Поняття мовної ситуації. Диференціація ознак мовних ситуацій. Фактори формування мовних ситуацій. Типи мовних ситуацій: монокомпонентні/ полікомпонентні, рівноважні/ нерівноважні, однополюсні/ багатопольні, одномовні/ багатомовні, гомогенні/ гомоморфні, гетерогенні/ гетероморфні, гармонійні/ дисгармонійні, збалансовані/ незбалансовані, ендоглосні/ екзоглосні. Двомовність (білінгвізм). Типи білінгвізму: рецептивний, репродуктивний, продуктивний; чистий і змішаний; безпосередній і опосередкований; природний і штучний; індивідуальний і масовий. Диглосія. Внутрішньомовна диглосія. Сучасна мовна ситуація в Україні.

Взаємодія мов. Мови-посередники. Поняття «мовні контакти» і «взаємодія мов». Типи мовних контактів. Інтерференція як наслідок взаємодії мов. Суржик як результат змішування мов. Допоміжні мови міжетнічного спілкування: лінгва франка, койне, піджин, креольські мови. Міжнародні і світові мови. Штучні мови.

Мовна політика. Поняття мовної політики, національно-мовної політики. Суб'єкти і компоненти національно-мовної політики. Етапи мовної політики. Типи мовної політики. Закони про мову. Правовий статус мов. Мовне планування (позачергові заходи державної мовної політики). Мовне будівництво. Мовна політика радянського уряду щодо національних мов республік (зокрема, української). Мовна політика України на загальнодержавному й регіональному рівнях.

ЛЕКЦІЙНІ МОДУЛІ

СОЦІОЛІНГВІСТИКА ЯК НАУКА

План

1. Предмет і об'єкт соціолінгвістики.
2. Витоки соціолінгвістики.
3. Статус соціолінгвістики як наукової дисципліни.
4. Напрями соціолінгвістичних досліджень.
5. Основні соціолінгвістичні проблеми.

Література

1. Аврорин В.А. Проблемы изучения функциональной стороны языка (к вопросу о предмете социолингвистики). – Л., 1975. – 275 с.
2. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолингвистика: Учебник для вузов. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 439с.
3. Белл Р.Т. Социолингвистика. Цели, методы и проблемы. М.: Международные отношения, 1980. – 318с.
4. Бондалетов В.Д. Социальная лингвистика. – М.: Просвещение, 1987. – 159 с.
5. Брайт У. Введение: параметры социолингвистики // Новое в лингвистике. Вып. VII. Социолингвистика. – М.: Прогресс, 1975. – С. 34-41.
6. Брицин В.М. Соціолінгвістика // Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім.М.П.Бажана, 2000. – С.583.
7. Звегинцев В.А. Социальное и лингвистическое в социолингвистике // Изв. АН СРСР. Сер. лит. И яз. – 1982. – Т.41, №3. – С.250-258.
8. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид-дід «Києво-Могилянська академія», 2010. – 243 с.
9. Мельничук О.С. Мова як суспільне явище і як предмет сучасного мовознавства // Мовознавство. – 1997. - № 2 - 3. - С.
10. Методологические проблемы социальной лингвистики. – М.: Изд-во МГУ, 1986. – 260 с.
11. Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика: Посobie для студентов гуманитар. вузов и учащихся лицеев. – М.: Аспект-Пресс, 2000. – 206 с.
12. Никольский Л.Б. О предмете социолингвистики // Вопросы языкознания. – 1974. - № 1. – С. 60 - 67.
13. Русанівський В. М. Прогностичні функції соціолінгвістики // Мовознавство. – 1989. – №1. – С. 3-10.
14. Русановский В.М. Функции языка и задачи социолингвистики //Советское славяноведение. – 1990. - №2. – С.53-60.
15. Тищенко К.М. Теоретичні проблеми соціолінгвістики // Актуальні проблеми соціолінгвістики. – К.: НОК ВО, 1992. – С.3-12.
16. Чемоданов Н. С. Проблемы социальной лингвистики в современном языкознании // Новое в лингвистике. Вып. VII. Социолингвистика. – М.: Прогресс, 1975. – С.25-33.
17. Швейцер А. Д. Методологические основы социолингвистики // Методологические основы языкознания. – К.: Наукова думка, 1988. – С. 154-170.
18. Швейцер А. Д., Никольский Л. Б. Введение в социолингвистику. - М.: Высшая Школа, 1978. – 216 с.
19. Яворская Г. М. Принципы социолингвистического подхода к изучению языка // Методологические основы новых направлений в мировом языкознании. – К.: Наукова думка, 1991. – С. 16-63.

ІСТОРІЯ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

План

1. Доробок представників Французької соціологічної школи.
2. Празька школа функціональної лінгвістики.

3. Американська соціолінгвістична школа.
4. Зародження соціолінгвістики у СРСР (20-40-і роки ХХ століття).
5. «Нове вчення про мову» М. Марра і відхід від соціолінгвістичної проблематики.
6. Відновлення соціолінгвістичних досліджень у 60-70 роках ХХ століття.
7. Розвиток соціолінгвістики в Україні.

Література

1. Алпатов В. М. История лингвистических учений: Учеб. пособие. – М.: Языки рус. культуры, 1998. – 368 с.
2. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолингвистика: Учебник для вузов. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 439 с.
3. Бондалетов В.Д. Социальная лингвистика. – М.: Просвещение, 1987. – 159 с.
4. Бріцин В.М. Мовна ситуація в УРСР і актуальні питання розвитку соціолінгвістичних досліджень // Функціонування і розвиток сучасних слов'янських мов: збірник наукових праць. – К.: Наукова думка, 1991. – С.4 – 24.
5. Гухман М.М. У истоков советской социальной лингвистики // Иностранные языки в школе. — 1972. - № 4. – С.65-89.
6. Демченко В.М., Голобородько К.Ю. Нариси з історії білінгвізму в Україні: Навч. пос. Ч.1. — Херсон, 1997. – 82 с.
7. Їжакевич Г.П. Соціолінгвістична школа на Україні // Мовознавство. — 1986. - № 4. — С.42-51.
8. Крючкова Т. Б., Нарумов Б. П. Зарубежная социолингвистика. Германия. Испания. – М.: Наука, 1991. – 157 с.
9. Крючкова Т.Б. Социолингвистика в ГДР / Проблемы зарубежной социолингвистики. – М.: Наука, 1976. – С. 113 - 137.
10. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Виддідм «Києво-Могилянська академія», 2010. – 243 с.
11. Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика: Пособие для студентов гуманитар. вузов и учащихся лицеев. – М.: Аспект-Пресс, 2000. – 206 с.
12. Михальченко В.Ю., Крючкова Т.Б. Социолингвистика в России // Вопросы языкознания. – 2002. - №5. – С.116-142.
13. Орлов Л.М. Из истории советской социальной лингвистики 20-30-х годов // Уч. зап. Волгогр. пед. ин-та. Вып. 2. — Волгоград, 1969
14. Проблемы зарубежной социолингвистики. – М. ИНИОН. – 1976. – 334 с.
15. Слюсарева Н.А. Проблемы социальной природы языка в трудах французских лингвистов // Теоретические проблемы социальной лингвистики. — М., 1981
16. Шапошникова І. Проблема соціального характеру мови у лінгвістиці США // Південний архів. Філологічні науки: Збірник наукових праць. Випуск 21. — Херсон: Видавництво ХДУ, 2003. — С.38-42
17. Швейцер А. Д. Некоторые аспекты проблемы «язык и культура» в освещении зарубежных лингвистов // Национальный язык и национальная культура. – М.: Наука, 1978. – С. 143-160.
18. Швейцер А.Д. Вопросы социологии языка в современной американской лингвистике. – Л.: Наука, 1977. – 101 с.
19. Швейцер А.Д. Современная социолингвистика: Теория, проблемы, методы. – М.: Наука, 1976 - 176 с.
20. Юсселер Манфред. Социолингвистика / язык как социальное явление /. – К.: Вища школа, 1987. – 199 с.
21. Яхнов Х. Социолингвистика в России (90-е годы) // Русистика. (Берлин). — 1998. - № 1/2.- С.15-26.

ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ СОЦІОЛІНГВІСТИКИ

План

1. Мовна спільнота.

2. Рідна мова і суміжні поняття.
3. Мовний код.
4. Соціально-комунікативна система.
5. Переключення та змішування кодів.
6. Мовна варіативність.
7. Сфери використання мови.
8. Мовленнєва і немовленнєва комунікація.
9. Комунікативна ситуація.
10. Мовленнєве спілкування, мовленнєва поведінка, мовленнєвий акт.
11. Комунікативна компетенція носія мови.
12. Соціальний статус і соціальна роль.

Література

1. Бацевич Ф.С. Нариси з комунікативної лінгвістики. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 281 с.
2. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолінгвістика: Учебник для вузов. – М.: Рос. гос. гуманит. ун-т, 2001. – 439 с.
3. Белл Р.Т. Социолінгвістика. Цели, методы и проблемы. М.: Международные отношения, 1980. – 318 с.
4. Бондалетов В.Д. Социальная лингвистика. – М.: Просвещение, 1987. – 159 с.
5. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів.- К.: Вища школа, 1985.- 306 с.
6. Дешериев Ю. Д. Социальная лингвистика. К основам общей теории. – М.: Наука, 1977. – 382 с.
7. Ибрагимов Г.Х., Зачесов К.Я. О понятии «родной язык» // Рус. яз. в нац. шк. – 1990. -№8. – С.8-11.
8. Карасик В. И. Язык социального статуса. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2002. – 333 с.
9. Карлинский А.Е. Понятие языковой общности и речевой нормы в связи с проблемой двуязычия // Мови європейського культурного ареалу: розвиток і взаємодія. – К.: Довіра, 1995. – С.111-122.
10. Кротевич Є.В., Родзевич Н.С. Словник лінгвістичних термінів.- К.: Вид-во АН УРСР, 1957.- 235 с.
11. Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н.Ярцевой.- М.: Сов. Энциклопедия, 1990.- 682 с.
12. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Виддідм «Києво-Могилянська академія», 2010. – 243 с.
13. Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика: Пособие для студентов гуманитар. вузов и учащихся лицеев. – М.: Аспект-Пресс, 2000. – 206 с.
14. Николаева Т.М. «Социолінгвістический портрет» и методы его описания // Русский язык и современность: Проблемы и перспективы развития русистики: Доклады Всесоюзной научной конференции. Ч.2. — М., 1991. – С.65-83.
15. Регушевський Є. До розуміння поняття рідна мова.// Диво слово. — 2001., №10. — С. 17-19
16. Розенталь Д.Э., Теленкова М.А. Словарь-справочник лингвистических терминов.- М.: Просвещение, 1985.- 309 с.
17. Саплін Ю.Ю. Фактори вибору мови спілкування в умовах близькоспорідненого білінгвізму // Мовознавство. – 1988. - №4. - С. 50 - 55.
18. Социологический энциклопедический словарь. –М: ИНФРА – М. НОРМА, 1998. – 484 с.
19. Степанов Г.В. Объективные и субъективные критерии определения понятия «Вариант языка» // Типология сходств и различий близкородственных языков. – Кишинев, 1976. – С. 8 - 14.
20. Ткаченко О.Б. Проблема мовної стійкості та її джерел // Мовознавство. – 1990. – № 4. – С. 3-10.
21. Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во „Українська енциклопедія” ім.М.П.Бажана, 2000. – 752 с.
22. Швейцер А.Д. К вопросу о типологии национальных вариантов языков // Типология сходств и различий близкородственных языков. – Кишинев: Наука, 1976. – С. 21 - 31.

23. Швейцер А.Д. К разработке понятийного аппарата социолингвистики // Социально-лингвистические исследования. — М., 1976
24. Швейцер А.Д. Современная социолингвистика: Теория, проблемы, методы. — М.: Наука, 1976 - 176 с.
25. Швейцер А.Д., Никольский Л.Б. Введение в социолингвистику. — М., 1978
26. Шовгун Н. Комунікативна ситуація як фактор вибору мови спілкування // Вісник КДУ ім. Т. Шевченка: Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. — Вип.2. — К., 1994. — с. 197-202.
27. Шовгун Н. Причини та механізми міжмовних кодових переключень в умовах масового білінгвізму // Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). — К., 2000. — С. 434-438.
28. Шумарова Н. П. Мовна поведінка як форма вираження ціннісних орієнтацій // Мова тоталітарного суспільства. — К. — 1995. — С. 100-106.
29. Шумарова Н.П. Мовна компетенція особистості в ситуації білінгвізму.- К.: Вид. центр КДЛУ, 2000.- 283 с.

СОЦІАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ МОВИ

План

1. Проблема соціальної диференціації мови у світовій лінгвістиці.
2. Соціальний діалект (соціолект).
3. Різновиди соціолектів.
4. Класифікація соціолектів.
5. Професійні мови.
6. Молодіжний соціолект.

Література

1. Балабін В.В. Загальна характеристика, склад і функції сучасного українського військового сленгу // Мовні і концептуальні картини світу. — Зб. наук. праць. — К.: Київськ. нац. у-т. ім... Т.Шевченка. — 2001. - № 5. — с.44-53.
2. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолингвистика: Учебник для вузов. — М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. — 439с.
3. Березовенко А. Кримінальне аргю в Україні // Мовознавство: Доп. та повідомл. IV Між нар. конг. українців / Відп. ред. В.Німчук. - К.: Пульсари, 2002. - С. 197-201
4. Бондалетов В.Д. Социальная лингвистика. — М.: Просвещение, 1987. — 159 с.
5. Горбач О. Аргю на Україні: Зібрані ст. — Мюнхен, 1993. — 359 с.
6. Дзюбишина-Мельник Н.Я. Сучасний жаргон й сучасне розмовне мовлення // Наукові записки Національного університету “Києво-Могилянська академія”. — Т. 20. Філологічні науки. — К., 2002. — С.14 – 19.
7. Жирмунский В. Национальный язык и социальные диалекты. — Л.: Худ. лит-ра, 1936. — 299 с.
8. Жирмунский В. М. Проблема социальной дифференциации языков// Язык и общество. М.: Наука, 1968. — С. 22-38.
9. Колесов В.В. Язык города. — М.: Высшая школа, 1991. — 192 с.
10. Крысин Л.П. К социальным различиям в использовании языковых вариантов // Вопросы языкознания. — 1973. — №3. — С. 37-50.
11. Крысин Л.П. О речевом поведении человека в малых социальных общностях (Постановка вопроса) // Язык и личность. — М.: Наука, 1989. — С.78-86.
12. Мартос С. Проблема дослідження мовного побуту міста // Південний архів. Філологічні науки: Збірник наукових праць. Випуск 9. — Херсон: Айлант, 2001. — С.128-132
13. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. — К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2010. — 243 с.
14. Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика: Пособие для студентов гуманитар. вузов и учащихся лицеев. — М.: Аспект-Пресс, 2000. — 206 с.

15. Норма и социальная дифференциация языка. – М.: Наука. – 1969. – 173с.
16. Пиркало С. Походження сучасного українського молодіжного сленгу // Українська мова та література. — 1998. — 25-28 липня. — С.4-5.
17. Социальная и функциональная дифференциация литературных языков. М.: Наука, 1977. – 343 с.
18. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. – К.: Критика, 2005. – 464 с.
19. Ставицька Л. Сучасний український інтержаргон: проблеми й аспекти вивчення // Мовознавство: Доп. та повідомл. IV Між нар. конг. українців / Відп. ред. В.Німчук. - К.: Пульсари, 2002. - С. 213-216
20. Ставицька Л.О. Функціонування жаргонної лексики у сучасній українській уснорозмовній мові // Вісник Харківського університету. – 2000. – Вип..491.
21. Ставицька Л.О. Проблеми вивчення жаргонної лексики: соціолінгвістичний аспект// Українська мова, 2001. - №1. – С.55 – 68.
22. Швейцер А. Д. К вопросу о социальной дифференциации языка // Вопросы. языкознания. – 1982. – №5. – С. 39-48.
23. Швейцер А.Д. Социальная дифференциация английского языка в США. – М.: Наука, 1983. – 216 с.
24. Щур І. Особливості українського комп'ютерного жаргону // Рідна школа. — 2001. - № 3

СОЦІАЛЬНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ МОВНОЇ ЕВОЛЮЦІЇ

План

- 1.Розвиток мови як соціолінгвістична проблема.
- 2.Соціолінгвістична концепція Є.Поливанова.
- 3.Сучасні соціолінгвістичні концепції мовного розвитку.
 - Теорія антиномій (М.Панов).
 - Теорія мовної еволюції У.Лабова.

Література

1. Ажнюк Б. Мовні зміни на тлі деколонізації та глобалізації// Мовознавство. – 2001. – №3. – С. 48-54.
1. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолингвистика: Учебник для вузов. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 439с.
2. Белл Р.Т. Социолингвистика. Цели, методы и проблемы. М.: Международные отношения, 1980. – 318с.
3. Бондалетов В.Д. Социальная лингвистика. – М.: Просвещение, 1987. – 159 с.
2. Будагов Р.А. Что такое развитие и совершенствование языка? - М.: Наука, 1977.- 264 с.
3. Булаховський Л.А. Походження та розвиток мови. Науково-популярний нарис.- Б.м.в.: Червоний шлях, 1925.- 99 с.
4. Влияние социальных факторов на функционирование и развитие языка. / Под ред. Дешериева Ю.Д. – М.: Наука. – 1988. – 198с.
4. Вопросы социальной лингвистики. – Л.: «Наука», 1969. – 418с.
5. Гамперц Дж. Дж. Об этнографическом аспекте языковых изменений // Новое в лингвистике. Вып. VII. Социолингвистика. – М.: Прогресс, 1975. – С. 299-319.
6. Косериу Э. Синхрония, диахрония и история (проблема языкового изменения) // Новое в лингвистике.- Вып. III.- М.: Изд-во иностр. лит., 1963.- С.143-347.
5. Крысин Л. П. Социолингвистические аспекты изучения современного русского языка. – М.: Наука, 1989. – 188 с.
6. Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика: Пособие для студентов гуманитар. вузов и учащихся лицеев. – М.: Аспект-Пресс, 2000. – 206 с.
7. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2010. - 243 с.
8. Мова і процеси суспільного розвитку. – К.: Наукова думка, 1980. – 210 с.
9. Мова і соціальні процеси. – Львів: Світ, 1997. – 107 с.

10. Мова у соціальному і культурному контексті: зб.наук.праць. – К., 1997. – 270 с.
11. Мова. Людина. Суспільство. – К.: Наукова думка. 1977. – 267 с.
12. Социально-лингвистические исследования. – М.: Наука, 1976. – 232 с.
13. Теоретические проблемы социальной лингвистики. – М.: Наука, 1981. – 365с.
7. Туманян Э.Г. Язык как система социолингвистических систем. - М.: Наука, 1985. - 247 с.
14. Швейцер А. Д., Никольский Л. Б. Введение в социолингвистику. - М.: Высшая Школа, 1978. – 216 с.
15. Швейцер А.Д. Современная социолингвистика: Теория, проблемы, методы. – М.: Наука, 1976 - 176 с.
16. Шумарова Н.П., Монжалея Т.К. Социолингвистика: теория, история, методы. Методическое пособие. – 1995. - 70 с.
17. Юсселер Манфред. Социолингвистика / язык как социальное явление /. – К.: Вища школа, 1987. – 199 с.

МОВНА СИТУАЦІЯ. БІЛІНГВІЗМ І ДИГЛОСІЯ.

План

1. Поняття «мовна ситуація».
2. Диференціація ознак мовних ситуацій.
3. Фактори формування та типи мовних ситуацій.
4. Двомовність (білінгвізм). Типи двомовності.
5. Диглосія.

Література

1. Аврорин В.А. Языковая ситуация как предмет социальной лингвистики // Изв. Сиб. отд. АН СССР. Серия общественных наук. - 1973. - № 11. – С. 126 - 131.
2. Ажнюк Б. Уроки двомовності: Ірландія// Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 13-19.
3. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитися і правильно говорити / За ред. О.Сербенської.- Львів: Світ, 1994.- 150 с.
4. Ахундзянов Э.М. Двужычье и лексико-семантическая интерференция.- Казань: Изд-во КГУ, 1978.- 186 с.
5. Балишвили Т.С. Интерференция как проблема двуязычия.- Тбилиси: Изд-во ТГУ, 1988.- 213 с.
6. Беликов В.И. Русские пиджины// Малые языки Евразии: социолингвистический аспект. Сборник статей. – М., 1997. – С.90-109.
7. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолингвистика: Учебник для вузов. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 439с.
8. Бодуэн де Куртенэ И.А. О смешанном характере всех языков // Избранные труды по общему языкознанию: в 2-х т.- М.: Изд-во АН СССР, 1963.- Т.1.- С.262-272.
9. Бурденюк Г.М., Григоревский В.М. Языковая интерференция и методы её выявления.- Кишенев: Штиинца, 1978.- 127 с.
10. Вайнрайх У. Языковые контакты. – К., 1979. – 262с.
11. Ващенко В.С. Чи можлива креолізація мовної системи в нашу епоху? // Лінгвістичний семінарій. Тези доповідей.- Дніпропетровськ, 1964.- С.46-50.
12. Верещагин Е.М. Психологическая и методическая характеристика двуязычия (билингвизма).- М.: Изд-во МГУ, 1969.- 160 с.
13. Возникновение и функционирование контактных языков. – М.: Наука, 1987. – 256с.
14. Врублевська Галина. Суржик як елемент міської субкультури // Урок української. – 2002. – № 11-12. –С.12-14.
15. Гавранек Б. К проблеме смешения языков/ Новое в лингвистике. Вып.6. Языковые контакты. – М.: Прогресс, 1972. – 536с. – С.94-111.
16. Дьячков М.В. Креольские языки. – М.: Наука, 1987. – 108с.
17. Железный А.И. Происхождение русско-украинского двуязычия в Украине. – К.: Вища школа, 1998. – 106 с.

18. Жлуктенко Ю.О. Інтерференція в граматичній будові контактуючих мов // Тези доп. XXVII наук. конф. проф.-виклад. складу КІНГ по підсумках наук.-дослідн. роботи за 1964 р.- К., 1965.- С.458-460.
19. Жлуктенко Ю.О. Мовні контакти. – К.: Наука, 1966. – 116 с.
20. Забужко Оксана. „Поговоримо по-креольськи?“//Забужко Оксана. Репортаж із 2000-го року: Зб.статей. – К.: Факт. – С.76.
21. Зимовець Г.В. Міжмовна інтерференція в умовах контактного білінгвізму (на матеріалі мови української діаспори): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.15/ Інститут української мови НАН України.- К., 1997.-19с.
22. Карлинский А.Е. Основы теории взаимодействия языков.- Алма-Ата: Гылым, 1990.- 180 с.
23. Крысин Л.П. Владение разными подсистемами языка как явления диглоссии / Социально-лингвистическое исследование. – М.: Наука, 1976. – С. 62 - 69.
24. Кузнецова Т.В. Інтерферентні явища в українському мовленні білінгвів // Науковий вісник Ізмаїльського державного педагогічного інституту. – Вип.5. – Ізмаїл,1998. – С.68-71.
25. Кузнецова Тетяна. Суржик і мовлення // Урок української. – 2001. – № 6. – С.22-24.
26. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид.дім «Киево-Могилянська академія», 2010. – 243 с.
27. Михайлов М.М. Двужычье и взаимовлияние языков // Проблемы двуязычия и многоязычия.- М., 1972.- С. 197-203.
28. Нецименко Г.П. Языковая ситуация в славянских странах: Опыт описания. Анализ концепций. – М.: Наука, 2003. – 279 с.
29. Новое в лингвистике. Вып. VI. Языковые контакты. М.: Прогресс, 1973. – 196 с.
30. Проблемы ареальных контактов и социолингвистики. – Л.: Наука, Ленинградское отд., 1978. – 165 с.
31. Проблемы двуязычия и многоязычия. – М.: Наука. – 1972. – 359 с.
32. Розенцвейг В.Ю. Языковые контакты. Лингвистическая проблематика. - Л.: Наука, 1972. – 80 с.
33. Росетти А. Смешанный язык и смешание языков // Новое в лингвистике.- Вып. 4.- М.: Прогресс, 1972. - С. 112 - 119.
34. Руда Олена. Суржик або напівмовність // Українська мова та література. – 2000. – Ч. 41 – С.5.
35. Сепир Э. Как языки влияют друг на друга // Избранные труды по языкознанию и культурологии.: Пер. с англ.- М.: Прогресс Универс, 1993.- С.173-184.
36. Ставицька Леся. Блудний суржик: міф, мова, стиль // Мандрівець. – 2002. - №1. – С.18-27.
37. Стріха М. Суржик та літературна мова // Нариси української популярної культури. – К., 1998. – С.629 – 637.
38. Ткаченко О.Б. Питання міжмовних контактів // Мовознавство.- 1971.- №4.- С.3-15.
39. Труб В. М. Явище «суржику» як форма просторіччя в ситуації двомовності // Мовознавство. – 2000. – № 1. – С. 46-58.
40. Флаер Майкл. Суржик: правила утворення безладу // Критика. – 2000. Ч.6 (червень). – С.14-17.
41. Хауген Э. Проблемы билингвизма // Новое в лингвистике. Языковые контакты.- Вып. VI.- М.: Прогресс, 1972.- С.51-60.
42. Чередниченко О. І. Взаємодія мов, двомовність і мовленнєва культура // Мови європейського культурного ареалу: Розвиток і взаємодія. – К.: Довіра, 1995. – С. 99-110.
43. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900-1941): Стан і статус. – Чернівці: Рута, 1998. – 208 с.
44. Языковые ситуации и взаимодействие языков. – К.: Наук. думка, 1989. – 204с.

ВЗАЄМОДІЯ МОВ. МОВИ-ПОСЕРЕДНИКИ.

План

1. Поняття «мовні контакти» і «взаємодія мов». Типи мовних контактів.
2. Інтерференція як наслідок взаємодії мов.

3. Суржик як результат змішування мов.
4. Допоміжні мови міжетнічного спілкування.
5. Міжнародні і світові мови.
6. Штучні мови.

Література

1. Аврорин В.А. Языковая ситуация как предмет социальной лингвистики // Изв. Сиб. отд. АН СССР. Серия общественных наук. - 1973. - № 11. - С. 126 - 131.
2. Ажнюк Б. Уроки двомовності: Ірландія// Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 13-19.
3. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитися і правильно говорити / За ред. О.Сербенської.- Львів: Світ, 1994.- 150 с.
4. Ахундзянов Э.М. Двухязычие и лексико-семантическая интерференция.- Казань: Изд-во КГУ, 1978.- 186 с.
5. Балишвили Т.С. Интерференция как проблема двухязычия.- Тбилиси: Изд-во ТГУ, 1988.- 213 с.
6. Беликов В.И. Русские пиджины// Малые языки Евразии: социолингвистический аспект. Сборник статей. – М., 1997. – С.90-109.
7. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолингвистика: Учебник для вузов. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 439с.
8. Бодуэн де Куртенэ И.А. О смешанном характере всех языков // Избранные труды по общему языкознанию: в 2-х т.- М.: Изд-во АН СССР, 1963.- Т.1.- С.262-272.
9. Бурденюк Г.М., Григорьевский В.М. Языковая интерференция и методы её выявления.- Кишенев: Штиинца, 1978.- 127 с.
10. Вайнрайх У. Языковые контакты. – К., 1979. – 262с.
11. Ващенко В.С. Чи можлива креолізація мовної системи в нашу епоху? // Лінгвістичний семінарій. Тези доповідей.- Дніпропетровськ, 1964.- С.46-50.
12. Верещагин Е.М. Психологическая и методическая характеристика двухязычия (билингвизма).- М.: Изд-во МГУ, 1969.- 160 с.
13. Возникновение и функционирование контактных языков. – М.: Наука, 1987. – 256с.
14. Врублевська Галина. Суржик як елемент міської субкультури // Урок української. – 2002. – № 11-12. – С.12-14.
15. Гавранек Б. К проблеме смешения языков/ Новое в лингвистике. Вып.6. Языковые контакты. – М.: Прогресс, 1972. – 536с. – С.94-111.
16. Дьячков М.В. Креольские языки. – М.: Наука, 1987. – 108с.
17. Железный А.И. Происхождение русско-украинского двухязычия в Украине. – К.: Вища школа, 1998. – 106 с.
18. Жлуктенко Ю.О. Интерференція в граматичній будові контактуючих мов // Тези доп. XXVII наук. конф. проф.-виклад. складу КІНГ по підсумках наук.-дослідн. роботи за 1964 р.- К., 1965.- С.458-460.
19. Жлуктенко Ю.О. Мовні контакти. – К.: Наука, 1966. – 116 с.
20. Забужко Оксана. „Поговоримо по-креольськи?“//Забужко Оксана. Репортаж із 2000-го року: 36 статей. – К.: Факт. – С.76.
21. Зимовець Г.В. Міжмовна інтерференція в умовах контактного білінгвізму (на матеріалі мови української діаспори): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.15/ Інститут української мови НАН України.- К., 1997.-19с.
22. Карлинский А.Е. Основы теории взаимодействия языков.- Алма-Ата: Гылым, 1990.- 180 с.
23. Крысин Л.П. Владение разными подсистемами языка как явления диглоссии / Социально-лингвистическое исследование. – М.: Наука, 1976. – С. 62 - 69.
24. Кузнецова Т.В. Интерферентні явища в українському мовленні білінгвів // Науковий вісник Ізмаїльського державного педагогічного інституту. – Вип.5. – Ізмаїл,1998. – С.68-71.
25. Кузнецова Тетяна. Суржик і мовлення // Урок української. – 2001. – № 6. – С.22-24.
26. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид.дім «Киево-Могилянська академія», 2010. – 243 с.
27. Михайлов М.М. Двухязычие и взаимовлияние языков // Проблемы двухязычия и многоязычия.- М., 1972.- С. 197-203.

28. Нецименко Г.П. Языковая ситуация в славянских странах: Опыт описания. Анализ концепций. – М.: Наука, 2003. – 279 с.
29. Новое в лингвистике. Вып. VI. Языковые контакты. М.: Прогресс, 1973. – 196 с.
30. Проблемы ареальных контактов и социолингвистики. – Л.: Наука, Ленинградское отд., 1978. – 165 с.
31. Проблемы двуязычия и многоязычия. – М.: Наука. – 1972. – 359 с.
32. Розенцвейг В.Ю. Языковые контакты. Лингвистическая проблематика. - Л.: Наука, 1972. – 80 с.
33. Росетти А. Смешанный язык и смешание языков // Новое в лингвистике.- Вып. 4.- М.: Прогресс, 1972. - С. 112 - 119.
34. Руда Олена. Суржик або напівмовність // Українська мова та література. – 2000. – Ч. 41 – С.5.
35. Сепир Э. Как языки влияют друг на друга // Избранные труды по языкознанию и культурологии.: Пер. с англ.- М.: Прогресс Универс, 1993.- С.173-184.
36. Ставицька Леся. Блудний суржик: міф, мова, стиль // Мандрівець. – 2002. - №1. – С.18-27.
37. Стріха М. Суржик та літературна мова // Нариси української популярної культури. – К., 1998. – С.629 – 637.
38. Ткаченко О.Б. Питання міжмовних контактів // Мовознавство.- 1971.- №4.- С.3-15.
39. Труб В. М. Явище «суржику» як форма просторіччя в ситуації двомовності // Мовознавство. – 2000. – № 1. – С. 46-58.
40. Флаер Майкл. Суржик: правила утворення безладу // Критика. – 2000. Ч.6 (червень). – С.14-17.
41. Хауген Э. Проблемы билингвизма // Новое в лингвистике. Языковые контакты.- Вып. VI.- М.: Прогресс, 1972.- С.51-60.
42. Чередниченко О. І. Взаємодія мов, двомовність і мовленнєва культура // Мови європейського культурного ареалу: Розвиток і взаємодія. – К.: Довіра, 1995. – С. 99-110.
43. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900-1941): Стан і статус. – Чернівці: Рута, 1998. – 208 с.
44. Языковые ситуации и взаимодействие языков. – К.: Наук. думка, 1989. – 204с.

МОВНА ПОЛІТИКА

План

- 1.Поняття «мовна політика», «національно-мовна політика».
- 2.Суб'єкти національно-мовної політики.
- 3.Компоненти національно-мовної політики:
 - програмно-теоретичний компонент;
 - юридична регламентація взаємовідносин мов;
 - адміністративне регулювання;
 - економічні заходи.
- 4.Етапи мовної політики:
 - мовне прогнозування;
 - мовне планування;
 - мовне встановлення;
 - мовне будівництво.

Література

1. Алпатов В. М. 150 языков и политика: 1917-2000. Социолингвистические проблемы СССР и постсоветского пространства. – М.: КРАФТ + ИВ РАН, 2000. – 224с.
2. Алпатов В.М. Что такое языковая политика // Мир русского слова. – 2003. - № 15. – С. 20 - 26.

3. Бенедиктов Н.А., Бердашкевич А.П. О правовых основах государственной языковой политики // Мир русского слова. – 2003. - № 15. – С. 9 - 19.
4. Гак В. Г. К типологии форм языковой политики // Вопросы языкознания. – 1989. – №5. – С. 104-133.
5. Городенська К. Роль державних і академічних інституцій у випрацюванні мовної політики// Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 152-155.
6. Гринів Олег. Державна мова в конституційному полі. // Мовні конфлікти і гармонізація суспільства. Матеріали наукової конференції 28-29 травня 2001 р. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2002. – С.10-16.
7. Гришаева Е.Б. Вопросы языкового планирования в западной лингвистической традиции: Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.19 / МИИЯ имени М.Тореза. – М., 1990. – 20 с.
8. Губенко Д. Сучасна мовна політика Балтійських держав // Державність української мови і мовний досвід світу.- К., 2000. – С.30-36.
9. Жлуктенко Ю.О. Сучасні проблеми теорії та практики мовного планування // Мовознавство.- 1990. - №4, - С.10-17.
10. Жлуктенко Ю.О., Биховець Н.М. Мовна ситуація і мовна політика США – міфи і реальність. // Мовознавство.- 1984. №5. – С.9-17.
11. Забужко Оксана. Мова і влада // Хроніки від Фортінбраса. Вибрана есеїстка 90-х. – К.: Факт, 1999. – С.99-132.
12. Запрудський Сергій. Мовна політика в республіці Білорусь у 1990-х роках //Розбудова держави. – 2003. - №1-4.
13. Илишев И.Г. Язык и политика в многонациональном государстве. – М.: Наука, 2000. – 270 с.
14. Катагощина Н.А. Языковая политика и процесс кодификации норм письменно – литературных языков. – М.: Наука, 1974. – 78 с.
15. Кондрашкина Е.А. Индонезия: языковая ситуация и языковая политика. – М.: Наука, 1986. – 154 с.
16. Крючкова Т. Б. Типология языковых конфликтов // Языковые проблемы Российской Федерации и законы о языках. – М., 1994.
17. Лісовий Василь. Культура – ідеологія – політика. – К.: Вид-во імені Олени Теліги, 1997. – 352 с.
18. Лукашанец А.А. Общество – язык – политика. – Минск: Вышэжнш. шк., 1988. – 221 с.
19. Марусик Т. Правові аспекти мовної політики Франції// Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 37-42.
20. Масенко Л. Державна мова в соціокультурному контексті// Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 277-282.
21. Масенко Л. Лінгвокультурологія і стратегія мовної політики в дослідженні Романа Кіся// Дивослово. – 2003. – №12.- С. 12-17.
22. Масенко Л. Мова і політика. – 2-ге вид., допов. - К.: Соняшник, 2004. –120с.
23. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид-дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 243 с.
24. Межъязыковые отношения и языковая политика. – К.: Наук. думка, 1988. – 213 с.
25. Мова тоталітарного суспільства. – К., 1995. – 126 с.
26. Мовні конфлікти і гармонізація суспільства: Матеріали наукової конференції: 28-29 травня 2001 року. – К.: ВПЦ Київський університет, 2002. – 224 с.
27. Национально-языковые проблемы: СССР и зарубежные страны. – М.: Наука, 1990. – 204 с.
28. Скорикова О. Досвід утвердження державних мов сербів, хорватів, боснійців та чорногорців на міжнародній арені // Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 71-76.
29. Тищенко К. Баскійський досвід мовного будівництва // Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 92-109.
30. Фролова Т. Мова як чинник державної політики // Мовні конфлікти і гармонізація суспільства: Матеріали наукової конференції: 28-29 травня 2001 року. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2002. – С. 42-45.
31. Хауген Э. Лингвистика и языковое планирование // Новое в лингвистике. Вып. VII. Социолингвистика. – М.: Прогресс, 1975. – С. 441-472.

СЕМІНАРСЬКІ МОДУЛІ

СОЦІОЛІНГВІСТИКА ЯК НАУКОВА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Теоретичні питання

1. Мова і суспільство. Суспільні функції мови.
2. Об'єкт і предмет соціолінгвістики.
3. Соціолінгвістика як наука.
4. Соціолінгвістика як навчальна дисципліна.
5. Соціолінгвістична проблематика.

Рекомендована література

20. Аврорин В.А. Проблемы изучения функциональной стороны языка (к вопросу о предмете социолингвистики). – Л., 1975. – 275 с.
21. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолингвистика: Учебник для вузов. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 439с.
22. Белл Р.Т. Социолингвистика. Цели, методы и проблемы. М.: Международные отношения, 1980. – 318с.
23. Бондалетов В.Д. Социальная лингвистика. – М.: Просвещение, 1987. – 159 с.
24. Брайт У. Введение: параметры социолингвистики // Новое в лингвистике. Вып. VII. Социолингвистика. – М.: Прогресс, 1975. – С. 34-41.
25. Брицин В.М. Соціолінгвістика // Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім.М.П.Бажана, 2000. – С.583.
26. Звегинцев В.А. Социальное и лингвистическое в социолингвистике // Изв. АН СРСР. Сер. лит. и яз. – 1982. – Т.41, №3. – С.250-258.
27. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид-дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 243 с.
28. Мельничук О.С. Мова як суспільне явище і як предмет сучасного мовознавства // Мовознавство. – 1997. - № 2 - 3. - С.
29. Методологические проблемы социальной лингвистики. – М.: Изд-во МГУ, 1986. – 260 с.
30. Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика: Пособие для студентов гуманитар. вузов и учащихся лицеев. – М.: Аспект-Пресс, 2000. – 206 с.
31. Никольский Л.Б. О предмете социолингвистики // Вопросы языкознания. – 1974. - № 1. – С. 60 - 67.
32. Русанівський В. М. Прогностичні функції соціолінгвістики // Мовознавство. – 1989. – №1. – С. 3-10.
33. Русановский В.М. Функции языка и задачи социолингвистики //Советское славяноведение. – 1990. - №2. – С.53-60.
34. Тищенко К.М. Теоретичні проблеми соціолінгвістики // Актуальні проблеми соціолінгвістики. – К.: НОК ВО, 1992. – С.3-12.
35. Чемоданов Н. С. Проблемы социальной лингвистики в современном языкознании // Новое в лингвистике. Вып. VII. Социолингвистика. – М.: Прогресс, 1975. – С.25-33.
36. Швейцер А. Д. Методологические основы социолингвистики // Методологические основы языкознания. – К.: Наукова думка, 1988. – С. 154-170.
37. Швейцер А. Д., Никольский Л. Б. Введение в социолингвистику. - М.: Высшая Школа, 1978. – 216 с.
38. Яворская Г. М. Принципы социолингвистического подхода к изучению языка // Методологические основы новых направлений в мировом языкознании. – К.: Наукова думка, 1991. – С. 16-63.

Завдання додому

З підручників, посібників, словників, наукових статей та інших джерел випишіть визначення соціолінгвістики, порівняйте та проаналізуйте їх.

ТЕЧІЇ ТА НАПРЯМИ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Теоретичні питання

1. Синхронічна і діахронічна соціолінгвістика.
2. Макро- та мікросоціолінгвістика.

3. Теоретична і експериментальна соціолінгвістика.
4. Соціолінгвістика і соціологія мови.
5. Прикладна соціолінгвістика.

Рекомендована література

1. Ахманова О.С., Марченко А.Н. Основные направления в социолингвистике // Иностран. яз. в шк. – 1977. – №4. – С.2-11.
1. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолингвистика: Учебник для вузов. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 439с.
2. Бондалетов В.Д. Социальная лингвистика. – М.: Просвещение, 1987. – 159 с.
2. Диахроническая социолингвистика / Отв. ред. В.К. Журавлев. — М., 1993. – 134 с.
3. Журавлев В.К. История языка и диахроническая социолингвистика // Теоретические проблемы социальной лингвистики. — М., 1981. – С.34-46.
3. Крысин Л. П. Социолингвистические аспекты изучения современного русского языка. – М.: Наука, 1989. – 188 с.
4. Лабов У. Единство социолингвистики // Социально-лингвистические исследования. – М.: Наука, 1977. – С. 5-30.
5. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 243 с.
4. Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика: Пособие для студентов гуманитар. вузов и учащихся лицеев. – М.: Аспект-Пресс, 2000. – 206 с.
6. Миллз Т.М. О социологии малых групп // Американская социология: Перспективы, проблемы, методы. – М.: Прогресс. 1992. – С.82-93.
7. Никольский Л.Б. Изучение языковой ситуации как прикладная языковая дисциплина // Проблемы изучения языковой ситуации и языковой вопрос в странах Азии и Северной Африки. - М.: Наука, 1970. – 126 с.
8. Никольский Л.Б. Синхронная социолингвистика. Теория и проблемы. - М.: Наука, 1976. - 168 с.
9. Никольский Л.Б. Социолингвистика и лингвосоциология. – М.: Наука, 1975. – 202 с.
10. Социолингвистические и лингвистические аспекты в изучении иностранных языков / Отв. ред. Н.М. Фирсова. — М., 1992. – 175 с.
11. Ткаченко О.Б. Проблемы диахронической социолингвистики // Методологические основы новых направлений в мировом языкознании. – К.: Наукова думка, 1992. – С. 64-85.
12. Швейцер А. Д., Никольский Л. Б. Введение в социолингвистику. - М.: Высшая Школа, 1978. – 216 с.
13. Швейцер А.Д. Вопросы социологии языка в современной американской лингвистике. – Л.: Наука, 1977. 101 с.
14. Швейцер А.Д. Современная социолингвистика: Теория, проблемы, методы. – М.: Наука, 1976 - 176 с.
15. Шумарова Н.П., Монжале Т.К. Социолингвистика: теория, история, методы. Методическое пособие. – 1995. - 70 с.
16. Юсселер Манфред. Социолингвистика / язык как социальное явление /. – К.: Вища школа, 1987. – 199 с.

Завдання додому

1. Складіть таблицю «Напрями соціолінгвістики», які відображали б проблематику кожного напрямку.
2. Запишіть інтегральні і диференціальні ознаки соціолінгвістики і соціології мови.

РОЗВИТОК ЗАРУБІЖНОЇ ТА ВІТЧИЗНЯНОЇ СОЦІОЛІНГВІСТИКИ

Теоретичні питання

1. Розвиток соціолінгвістичних досліджень у Франції: Французька соціологічна школа к.ХІХ — п. ХХ століття (А.Мейє, Ж.Вандрієс) та подальший розвиток французької соціолінгвістики.
2. Соціолінгвістичний доробок представників Лейпцизької лінгвістичної школи (Фрінгс). Подальший розвиток німецької соціолінгвістики.
3. Соціолінгвістика США (У.Брайт, Дж. Гамперц, Ч.Фергюсон, У.Лабов).

4.Радянська соціолінгвістика у 20-40-х роках ХХ ст.. (роботи О.Селищева, Б.Ларіна, С.Поливанова, А.Баранникова, Л.Якубинського та інших).

5.«Нове вчення про мову» М. Марра.

6.Соціолінгвістичні дослідження 60-70-х років ХХ ст..(праці М.Панова, С.Ожегова, В.Бондалетова, С.Скворцова та інших).

7.Проблеми й перспективи досліджень української соціолінгвістики.

Рекомендована література

1. Алпатов В. М. История лингвистических учений: Учеб. пособие. – М.: Языки рус. культуры, 1998. – 368 с.
2. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолингвистика: Учебник для вузов. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 439с.
3. Бондалетов В.Д. Социальная лингвистика. – М.: Просвещение, 1987. – 159 с.
4. Бріцин В.М. Мовна ситуація в УРСР і актуальні питання розвитку соціолінгвістичних досліджень // Функціонування і розвиток сучасних слов'янських мов: збірник наукових праць. – К.: Наукова думка, 1991. – С.4 – 24.
5. Гухман М.М. У истоков советской социальной лингвистики // Иностранные языки в школе. — 1972. - № 4. – С.65-89.
6. Демченко В.М., Голобородько К.Ю. Нариси з історії білінгвізму в Україні: Навч. пос. Ч.1. — Херсон, 1997. – 82 с.
7. Їжакевич Г.П. Соціолінгвістична школа на Україні // Мовознавство. — 1986. - № 4. — С.42-51.
8. Крючкова Т. Б., Нарумов Б. П. Зарубежная социолингвистика. Германия. Испания. – М.:Наука, 1991. – 157 с.
9. Крючкова Т.Б. Социолингвистика в ГДР / Проблемы зарубежной социолингвистики. – М.: Наука, 1976. – С. 113 - 137.
10. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Виддідм «Києво-Могилянська академія», 2010. - 243 с.
11. Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика: Пособие для студентов гуманитар. вузов и учащихся лицеев. – М.: Аспект-Пресс, 2000. – 206 с.
12. Михальченко В.Ю., Крючкова Т.Б. Социолингвистика в России // Вопросы языкознания. – 2002. - №5. – С.116-142.
13. Орлов Л.М. Из истории советской социальной лингвистики 20-30-х годов // Уч. зап. Волгогр. пед. ин-та. Вып. 2. — Волгоград, 1969
14. Проблемы зарубежной социолингвистики. – М. ИНИОН. – 1976. – 334с.
15. Слюсарева Н.А. Проблемы социальной природы языка в трудах французских лингвистов // Теоретические проблемы социальной лингвистики. — М., 1981
16. Шапошникова І. Проблема соціального характеру мови у лінгвістиці США // Південний архів. Філологічні науки: Збірник наукових праць. Випуск 21. — Херсон: Видавництво ХДУ, 2003. — С.38-42
17. Швейцер А. Д. Некоторые аспекты проблемы «язык и культура» в освещении зарубежных лингвистов // Национальный язык и национальная культура. – М.: Наука, 1978. – С. 143-160.
18. Швейцер А.Д. Вопросы социологии языка в современной американской лингвистике. – Л.: Наука, 1977. – 101 с.
19. Швейцер А.Д. Современная социолингвистика: Теория, проблемы, методы. – М.: Наука, 1976 - 176 с.
20. Юсселер Манфред. Социолингвистика / язык как социальное явление /. – К.: Вища школа, 1987. – 199 с.
21. Яхнов Х. Социолингвистика в России (90-е годы) // Русистика. (Берлин). — 1998. - № 1/2.- С.15-26.

Завдання додому

1. Підготуйте повідомлення про одного із зарубіжних учених-соціолінгвістів (на вибір студента).
2. Дайте коротку характеристику соціолінгвістичних досліджень певної проблематики (на вибір студента) в Україні.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ СОЦІОЛІНГВІСТИКИ

Теоретичні питання

1. Мовна спільнота.
2. Мовний код. Переключення та змішування кодів.
3. Соціально-комунікативна система.
4. Сфери використання мови.
5. Мовленнєва і немовленнєва комунікація.
6. Комунікативна ситуація.
7. Мовленнєве спілкування, мовленнєва поведінка, мовленнєвий акт.
8. Соціальний статус і соціальна роль.

Рекомендована література

1. Бацевич Ф.С. Нариси з комунікативної лінгвістики. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 281 с.
2. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолингвистика: Учебник для вузов. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 439 с.
3. Белл Р.Т. Социолингвистика. Цели, методы и проблемы. М.: Международные отношения, 1980. – 318 с.
4. Бондалетов В.Д. Социальная лингвистика. – М.: Просвещение, 1987. – 159 с.
5. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа, 1985. – 306 с.
6. Дешериев Ю. Д. Социальная лингвистика. К основам общей теории. – М.: Наука, 1977. – 382 с.
7. Ибрагимов Г.Х., Зачесов К.Я. О понятии «родной язык» // Рус. яз. в нац. шк. – 1990. - №8. – С.8-11.
8. Карасик В. И. Язык социального статуса. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2002. – 333 с.
9. Карлинский А.Е. Понятие языковой общности и речевой нормы в связи с проблемой двуязычия // Мови європейського культурного ареалу: розвиток і взаємодія. – К.: Довіра, 1995. – С.111-122.
10. Кротевич Є.В., Родзевич Н.С. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вид-во АН УРСР, 1957. – 235 с.
11. Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н.Ярцевой. – М.: Сов. Энциклопедия, 1990. – 682 с.
12. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 243 с.
13. Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика: Пособие для студентов гуманитар. вузов и учащихся лицеев. – М.: Аспект-Пресс, 2000. – 206 с.
14. Николаева Т.М. «Социолингвистический портрет» и методы его описания // Русский язык и современность: Проблемы и перспективы развития русистики: Доклады Всесоюзной научной конференции. Ч.2. — М., 1991. – С.65-83.
15. Регушевський Є. До розуміння поняття рідна мова. // Диво слово. — 2001., №10. — С. 17-19
16. Розенталь Д.Э., Теленкова М.А. Словарь-справочник лингвистических терминов. – М.: Просвещение, 1985. – 309 с.
17. Саплін Ю.Ю. Фактори вибору мови спілкування в умовах близькоспорідненого білінгвізму // Мовознавство. – 1988. - №4. - С. 50 - 55.
18. Социологический энциклопедический словарь. – М.: ИНФРА – М. НОРМА, 1998. – 484 с.
19. Степанов Г.В. Объективные и субъективные критерии определения понятия «Вариант языка» // Типология сходств и различий близкородственных языков. – Кишинев, 1976. – С. 8 - 14.
20. Ткаченко О.Б. Проблема мовної стійкості та її джерел // Мовознавство. – 1990. – № 4. – С. 3-10.
21. Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во „Українська енциклопедія” ім.М.П.Бажана, 2000. – 752 с.
22. Швейцер А.Д. К вопросу о типологии национальных вариантов языков // Типология сходств и различий близкородственных языков. – Кишинев: Наука, 1976. – С. 21 - 31.
23. Швейцер А.Д. К разработке понятийного аппарата социолингвистики // Социально-лингвистические исследования. — М., 1976

24. Швейцер А.Д. Современная социалингвистика: Теория, проблемы, методы. – М.: Наука, 1976 - 176 с.
25. Швейцер А.Д., Никольский Л.Б. Введение в социалингвистику. — М., 1978
26. Шовгун Н. Комунікативна ситуація як фактор вибору мови спілкування // Вісник КДУ ім. Т. Шевченка: Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. – Вип.2. – К., 1994. – с. 197-202.
27. Шовгун Н. Причини та механізми міжмовних кодових переключень в умовах масового білінгвізму // Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 434-438.
28. Шумарова Н. П. Мовна поведінка як форма вираження ціннісних орієнтацій // Мова тоталітарного суспільства. – К. – 1995. – С. 100-106.
29. Шумарова Н.П. Мовна компетенція особистості в ситуації білінгвізму.- К.: Вид. центр КДЛУ, 2000.- 283 с.

Завдання додому

Випишіть з підручника комунікативної лінгвістики визначення понять *мовленнєва і немовленнєва комунікація, комунікативна ситуація, комунікативна компетенція, мовленнєве спілкування, мовленнєва поведінка, мовленнєвий акт*. Порівняйте їх із соціолінгвістичними визначеннями, визначте спільне й відмінне.

СОЦІАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ МОВИ

Теоретичні питання

1. Проблема соціальної диференціації мови у світовій лінгвістиці.
2. Соціальний діалект (соціолект).
3. Арго. Жаргон. Сленг.
4. Класифікація соціолектів.
5. Молодіжний сленг (носії, причини побутування, основні лексико-семантичні поля, словотворчі особливості, джерела поповнення тощо).

Рекомендована література

1. Балабін В.В. Загальна характеристика, склад і функції сучасного українського військового сленгу // Мовні і концептуальні картини світу. — Зб. наук. праць. — К.: Київськ. нац. у-т ім... Т.Шевченка. — 2001. - № 5. – с.44-53.
2. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социалингвистика: Учебник для вузов. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 439с.
3. Березовенко А. Кримінальне арго в Україні // Мовознавство: Доп. та повідомл. IV Між нар. конг. українців / Відп. ред. В.Німчук. - К.: Пульсари, 2002. - С. 197-201
4. Бондалетов В.Д. Социальная лингвистика. – М.: Просвещение, 1987. – 159 с.
5. Горбач О. Арго на Україні: Зібрані ст. – Мюнхен, 1993. – 359 с.
6. Дзюбишина-Мельник Н.Я. Сучасний жаргон й сучасне розмовне мовлення // Наукові записки Національного університету “Києво-Могилянська академія”. – Т. 20. Філологічні науки. – К., 2002. – С.14 – 19.
7. Жирмунский В. Национальный язык и социальные диалекты. – Л.: Худ. лит-ра, 1936. – 299 с.
8. Жирмунский В. М. Проблема социальной дифференциации языков// Язык и общество. М.: Наука, 1968. – С. 22-38.
9. Колесов В.В. Язык города. – М.: Высшая школа, 1991. – 192 с.
10. Крысин Л.П. К социальным различиям в использовании языковых вариантов // Вопросы языкознания. – 1973. – №3. – С. 37-50.
11. Крысин Л.П. О речевом поведении человека в малых социальных общностях (Постановка вопроса) // Язык и личность. – М.: Наука, 1989. – С.78-86.
12. Мартос С. Проблема дослідження мовного побуту міста // Південний архів. Філологічні науки: Збірник наукових праць. Випуск 9. — Херсон: Айлант, 2001. — С.128-132
13. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2010. - 243 с.
14. Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика: Пособие для студентов гуманитар. вузов и учащихся лицеев. – М.: Аспект-Пресс, 2000. – 206 с.

15. Норма и социальная дифференциация языка. – М.: Наука. – 1969. – 173с.
16. Пиркало С. Походження сучасного українського молодіжного сленгу // Українська мова та література. — 1998. — 25-28 липня. — С.4-5.
17. Социальная и функциональная дифференциация литературных языков. М.: Наука, 1977. – 343 с.
18. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. – К.: Критика, 2005. – 464 с.
19. Ставицька Л. Сучасний український інтержаргон: проблеми й аспекти вивчення // Мовознавство: Доп. та повідомл. IV Між нар. конг. українців / Відп. ред. В.Німчук. - К.: Пульсари, 2002. - С. 213-216
20. Ставицька Л.О. Функціонування жаргонної лексики у сучасній українській уснорозмовній мові // Вісник Харківського університету. – 2000. – Вип..491.
21. Ставицька Л.О. Проблеми вивчення жаргонної лексики: соціолінгвістичний аспект// Українська мова, 2001. - №1. – С.55 – 68.
22. Швейцер А. Д. К вопросу о социальной дифференциации языка // Вопросы. языкознания. – 1982. – №5. – С. 39-48.
23. Швейцер А.Д. Социальная дифференциация английского языка в США. – М.: Наука, 1983. – 216 с.
24. Щур І. Особливості українського комп'ютерного жаргону // Рідна школа. — 2001. - № 3

Завдання додому

1. З підручників, посібників, словників, наукових статей та інших джерел випишіть визначення понять *соціолект*, *арго*, *жаргон*, *сленг*. Порівняйте та проаналізуйте їх.
2. Напишіть доповідь на тему «Проблема соціальної диференціації мови у працях зарубіжних та вітчизняних лінгвістів» (на вибір студента).

СОЦІАЛЬНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ МОВНОГО РОЗВИТКУ

Теоретичні питання

1. Розвиток мови як соціолінгвістична проблема.
2. Соціолінгвістична концепція Є.Поливанова.
3. Сучасні соціолінгвістичні концепції мовного розвитку.
 - Теорія антиномій (М.Панов).
 - Теорія мовної еволюції У. Лабова.

Рекомендована література

1. Ажнюк Б. Мовні зміни на тлі деколонізації та глобалізації// Мовознавство. – 2001. – №3. – С. 48-54.
2. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социоллингвистика: Учебник для вузов. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 439с.
3. Белл Р.Т. Социоллингвистика. Цели, методы и проблемы. М.: Международные отношения, 1980. – 318с.
4. Бондалетов В.Д. Социальная лингвистика. – М.: Просвещение, 1987. – 159 с.
5. Будагов Р.А. Что такое развитие и совершенствование языка? - М.: Наука, 1977.- 264 с.
6. Булаховський Л.А. Походження та розвиток мови. Науково-популярний нарис.- Б.м.в.: Червоний шлях, 1925.- 99 с.
7. Влияние социальных факторов на функционирование и развитие языка. / Под ред. Дешериева Ю.Д. – М.: Наука. – 1988. – 198с.
8. Вопросы социальной лингвистики. – Л.: «Наука», 1969. – 418с.
9. Гамперц Дж. Дж. Об этнографическом аспекте языковых изменений // Новое в лингвистике. Вып. VII. Социоллингвистика. – М.: Прогресс, 1975. – С. 299-319.
10. Косериу Э. Синхрония, диахрония и история (проблема языкового изменения) // Новое в лингвистике.- Вып. III.- М.: Изд-во иностр. лит., 1963.- С.143-347.
11. Крысин Л. П. Социоллингвистические аспекты изучения современного русского языка. – М.: Наука, 1989. – 188 с.
12. Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика: Пособие для студентов гуманитар. вузов и учащихся лицеев. – М.: Аспект-Пресс, 2000. – 206 с.
13. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2010. - 243 с.

14. Мова і процеси суспільного розвитку. – К.: Наукова думка, 1980. – 210 с.
15. Мова і соціальні процеси. – Львів: Світ, 1997. – 107 с.
16. Мова у соціальному і культурному контексті: зб.наук.праць. – К., 1997. – 270 с.
17. Мова. Людина. Суспільство. – К.: Наукова думка. 1977. – 267 с.
18. Социально-лингвистические исследования. – М.: Наука, 1976. – 232 с.
19. Теоретические проблемы социальной лингвистики. – М.: Наука, 1981. – 365с.
20. Туманян Э.Г. Язык как система социолингвистических систем. - М.: Наука, 1985. - 247 с.
21. Швейцер А. Д., Никольский Л. Б. Введение в социолингвистику. - М.: Высшая Школа, 1978. – 216 с.
22. Швейцер А.Д. Современная социолингвистика: Теория, проблемы, методы. – М.: Наука, 1976 - 176 с.
23. Шумарова Н.П., Монжалей Т.К. Социолингвистика: теория, история, методы. Методическое пособие. – 1995. - 70 с.
24. Юсселер Манфред. Социолингвистика / язык как социальное явление /. – К.: Вища школа, 1987. – 199 с.

Завдання додому

Напишіть доповідь на тему «Соціальні фактори і розвиток сучасної української мови».

МОВНА СИТУАЦІЯ. ВЗАЄМОДІЯ МОВ.

Теоретичні питання

- 1.Поняття мовної ситуації.
- 2.Види та ознаки мовних ситуацій.
- 3.Розмежування понять двомовності (білінгвізму) та диглосії.
- 4.Мовна інтерференція як наслідок взаємодії мов.
- 5.Суржик як соціолінгвістичне явище.

Рекомендована література

1. Аврорин В.А. Языковая ситуация как предмет социальной лингвистики // Изв. Сиб. отд. АН СССР. Серия общественных наук. - 1973. - № 11. – С. 126 - 131.
2. Ажнюк Б. Уроки двомовності: Ірландія// Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 13-19.
3. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитися і правильно говорити / За ред. О.Сербенської.- Львів: Світ, 1994.- 150 с.
4. Ахундзянов Э.М. Двужычие и лексико-семантическая интерференция.- Казань: Изд-во КГУ, 1978.- 186 с.
5. Балиашвили Т.С. Интерференция как проблема двужычия.- Тбилиси: Изд-во ТГУ, 1988.- 213 с.
6. Беликов В.И. Русские пиджины// Малые языки Евразии: социолингвистический аспект. Сборник статей. – М., 1997. – С.90-109.
7. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолингвистика: Учебник для вузов. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 439с.
8. Бодуэн де Куртенэ И.А. О смешанном характере всех языков // Избранные труды по общему языкознанию: в 2-х т.- М.: Изд-во АН СССР, 1963.- Т.1.- С.262-272.
9. Бурденюк Г.М., Григоревский В.М. Языковая интерференция и методы её выявления.- Кишенев: Штиинца, 1978.- 127 с.
10. Вайнрайх У. Языковые контакты. – К., 1979. – 262с.
11. Ващенко В.С. Чи можлива креолізація мовної системи в нашу епоху? // Лінгвістичний семінарій. Тези доповідей.- Дніпропетровськ, 1964.- С.46-50.
12. Верещагин Е.М. Психологическая и методическая характеристика двужычия (билингвизма).- М.: Изд-во МГУ, 1969.- 160 с.
13. Возникновение и функционирование контактных языков. – М.: Наука, 1987. – 256с.
14. Врублевська Галина. Суржик як елемент міської субкультури // Урок української. – 2002. – № 11-12. –С.12-14.
15. Гавранек Б. К проблеме смешения языков/ Новое в лингвистике. Вып.6. Языковые контакты. – М.: Прогресс, 1972. – 536с. – С.94-111.

16. Дьячков М.В. Креольские языки. – М.: Наука, 1987. – 108с.
17. Железный А.И. Происхождение русско-украинского двуязычия в Украине. – К.: Вища школа, 1998. – 106 с.
18. Жлуктенко Ю.О. Интерференція в граматичній будові контактуючих мов // Тези доп. XXVII наук. конф. проф.-виклад. складу КІНГ по підсумках наук.-дослідн. роботи за 1964 р.- К., 1965.- С.458-460.
19. Жлуктенко Ю.О. Мовні конакти. – К.: Наука, 1966. – 116 с.
20. Забужко Оксана. „Поговоримо по-креольськи?“//Забужко Оксана. Репортаж із 2000-го року: 36 статей. – К.: Факт. – С.76.
21. Зимовець Г.В. Міжмовна інтерференція в умовах контактного білінгвізму (на матеріалі мови української діаспори): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.15/ Інститут української мови НАН України.- К., 1997.-19с.
22. Карлинский А.Е. Основы теории взаимодействия языков.- Алма-Ата: Гылым, 1990.- 180 с.
23. Крысин Л.П. Владение разными подсистемами языка как явления диглоссии / Социально-лингвистическое исследование. – М.: Наука, 1976. – С. 62 - 69.
24. Кузнецова Т.В. Интерферентні явища в українському мовленні білінгвів // Науковий вісник Ізмаїльського державного педагогічного інституту. – Вип.5. – Ізмаїл,1998. – С.68-71.
25. Кузнецова Тетяна. Суржик і мовлення // Урок української. – 2001. – № 6. – С.22-24.
26. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Виддім «Киево-Могилянська академія», 2010. – 243 с.
27. Михайлов М.М. Двуязычие и взаимовлияние языков // Проблемы двуязычия и многоязычия.- М., 1972.- С. 197-203.
28. Нешименко Г.П. Языковая ситуация в славянских странах: Опыт описания. Анализ концепций. – М.: Наука, 2003. – 279 с.
29. Новое в лингвистике. Вып. VI. Языковые контакты. М.: Прогресс, 1973. – 196 с.
30. Проблемы ареальных контактов и социолингвистики. – Л.: Наука, Ленинградское отд., 1978. – 165 с.
31. Проблемы двуязычия и многоязычия. – М.: Наука. – 1972. – 359 с.
32. Розенцвейг В.Ю. Языковые контакты. Лингвистическая проблематика. - Л.: Наука, 1972. – 80 с.
33. Росетти А. Смешанный язык и смешание языков // Новое в лингвистике.- Вып. 4.- М.: Прогресс, 1972. - С. 112 - 119.
34. Руда Олена. Суржик або напівмовність // Українська мова та література. – 2000. – Ч. 41 – С.5.
35. Сепир Э. Как языки влияют друг на друга // Избранные труды по языкознанию и культурологии.: Пер. с англ.- М.: Прогресс Универс, 1993.- С.173-184.
36. Ставицька Леся. Блудний суржик: міф, мова, стиль // Мандрівець. – 2002. - №1. – С.18-27.
37. Стріха М. Суржик та літературна мова // Нариси української популярної культури. – К., 1998. – С.629 – 637.
38. Ткаченко О.Б. Питання міжмовних контактів // Мовознавство.- 1971.- №4.- С.3-15.
39. Труб В. М. Явище «суржику» як форма просторіччя в ситуації двомовності // Мовознавство. – 2000. – № 1. – С. 46-58.
40. Флаер Майкл. Суржик: правила утворення безладу // Критика. – 2000. Ч.6 (червень). – С.14-17.
41. Хауген Э. Проблемы билингвизма // Новое в лингвистике. Языковые контакты.- Вып. VI.- М.: Прогресс, 1972.- С.51-60.
42. Чередниченко О. І. Взаємодія мов, двомовність і мовленнєва культура // Мови європейського культурного ареалу: Розвиток і взаємодія. – К.: Довіра, 1995. – С. 99-110.
43. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900-1941): Стан і статус. – Чернівці: Рута, 1998. – 208 с.
44. Языковые ситуации и взаимодействие языков. – К.: Наук. думка, 1989. – 204с.

Завдання додому

1. З підручників, посібників, словників, наукових статей та інших джерел випишіть визначення понять *білінгвізм* і *диглосія*, порівняйте та проаналізуйте їх.
2. Підготуйте виступ на тему «Суржикове мовлення».

СУЧАСНА МОВНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

1. Аналіз наукових праць з цієї проблематики (за списком літератури).
2. Обговорення публіцистичних статей (за списком літератури).

Рекомендована література

1. Балабуха К. Мовна ситуація на Харківщині // Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 139-145.
2. Бурда Т. Українсько-російський білінгвізм у середовищі школярів м. Києва // Українська мова та література. – 1998. – Ч. 34 (вересень).
3. Бурда Т.М. Мовна поведінка особистості в умовах українсько-російського білінгвізму. Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – К., 2002. – 22с.
4. Гордяненко В.Г. Языковая ситуация на Украине // Социологические исследования. – 1996. - № 9. – С. 107 - 113.
5. Демченко В. Мовне середовище. Екстралінгвістичний нарис про Південь України: Монографія. – Херсон: Айлант, 2001. – 200 с.
6. Демченко В.М., Голобородько К.Ю. Нариси з історії білінгвізму в Україні: Навч. пос. Ч.1. – Херсон, 1997. – 78 с.
7. Дзюба І. Сучасна мовна ситуація в Україні // Урок української. – 2000. – №10. – С. 2-4.
8. Жуйкова М. Двомовність в Україні: нові симптоми старої хвороби // Вісник Харківського університету.- №426.- Харків: Лівий Берег, 1999.- С.177-184.
9. Залізник Г.М., Масенко Л.Т. Мовна ситуація Києва: день сьогоднішній та прийдешній. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2001. – 104 с.
10. Кононенко В.І. Двомовність: Проблеми й судження // Українська мова і сучасність.- К.: Вид-во НМК ВО, 1991.- С.98-105.
11. Крилова І.М. Мовна ситуація у вищих навчальних закладах України (соціолінгвістичний аналіз) // Актуальні проблеми соціолінгвістики. – К.: НОК ВО, 1992. - С.44 – 50.
12. Масенко Л.Т. Мовна ситуація в регіонах України // Українська мова та література. – 2002. - № 39. – С. 3 - 9.
13. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2010. - 243 с.
14. Матвеев В.І. Мовна ситуація у студентському середовищі (на прикладі Київського педагогічного інституту іноземних мов) //Філософська і соціологічна думка. – 1989. - № 6. – С.11.
15. Науменко А. М. Феномен культури та мовна ситуація в Україні // Функціональна лінгвістика. – Сімферополь: СДУ, 1999. – С. 108-110.
16. Проблеми утвердження і функціонування державної мови в Україні (Матеріали міжнародної наукової конференції 28-29 листопада 1996 року) // К.: Видавничий дім «КМ Academia», 1998. – 240 с.
17. Ставицька Леся. Українсько-російська двомовність: соціопсихологічні та лексикографічні аспекти // Дивослово. – 2001. - №11. – С.13-16.
18. Степаненко М. Мовна ситуація в Україні // Українське слово. – 1995. – 26 жовтня.
19. Тараненко О. Мовна ситуація та мовна політика в сучасній Україні (на загальнослов'янському тлі) // Мовознавство. – 2003. – №2-3. – С. 33-55.
20. Тараненко О.О. Мовна ситуація і мовна політика часів «перебудови» та державної незалежності України (кінець 80-х –90-х років) // Українська мова, 1999. – С. 35 - 66.
21. Тараненко О.О. Українська мова і сучасна мовна ситуація в Україні // Мовознавство. – 2001. - № 4. – С. 3 - 19.
22. Титаренко А. Мовна ситуація України // Українська мова та література. – 2002. – Ч.39. – С.4.
23. Ткаченко О. Б. Мовна ситуація в Україні // Державність української мови та мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 400-405.
24. Українська мова і сучасна мовна ситуація на Полтавщині / Зб. ст. – Полтава, 1998. – 84 с.
25. Українська мова як державна в Україні. Збірник матеріалів. – К.: Довіра, 1999.
26. Шумарова Н.П., Яворська Г.М. На шляху до регулювання мовної ситуації в Україні // Всесвіт. літ. в середн. навч. закладах України. – 1996. - № 6. – С. 13 - 14.

МОВНА ПОЛІТИКА Теоретичні питання

1. Поняття «мовна політика», «національно-мовна політика».
2. Суб'єкти та компоненти національно-мовної політики.
3. Мовне прогнозування, мовне планування, мовне встановлення, мовне будівництво — етапи мовної політики.

Рекомендована література

1. Алпатов В. М. 150 языков и политика: 1917-2000. Социолингвистические проблемы СССР и постсоветского пространства. – М.: КРАФТ + ИВ РАН, 2000. – 224с.
2. Алпатов В.М. Что такое языковая политика // Мир русского слова. – 2003. - № 15. – С. 20 - 26.
3. Бенедиктов Н.А., Бердашкевич А.П. О правовых основах государственной языковой политики // Мир русского слова. – 2003. - № 15. – С. 9 - 19.
4. Гак В. Г. К типологии форм языковой политики // Вопросы языкознания. – 1989. – №5. – С. 104-133.
5. Городенська К. Роль державних і академічних інституцій у випрацюванні мовної політики// Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 152-155.
6. Гринів Олег. Державна мова в конституційному полі. // Мовні конфлікти і гармонізація суспільства. Матеріали наукової конференції 28-29 травня 2001 р. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2002. – С.10-16.
7. Гришаева Е.Б. Вопросы языкового планирования в западной лингвистической традиции: Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.19 / МИИЯ имени М.Тореза. – М., 1990. – 20 с.
8. Губенко Д. Сучасна мовна політика Балтійських держав // Державність української мови і мовний досвід світу.- К., 2000. – С.30-36.
9. Жлуктенко Ю.О. Сучасні проблеми теорії та практики мовного планування // Мовознавство.- 1990. - №4, - С.10-17.
10. Жлуктенко Ю.О., Биховець Н.М. Мовна ситуація і мовна політика США – міфи і реальність. // Мовознавство.- 1984. №5. – С.9-17.
11. Забужко Оксана. Мова і влада // Хроніки від Фортінбраса. Вибрана есеїстка 90-х. – К.: Факт, 1999. – С.99-132.
12. Запрудський Сергій. Мовна політика в республіці Білорусь у 1990-х роках //Розбудова держави. – 2003. - №1-4.
13. Илишев И.Г. Язык и политика в многонациональном государстве. – М.: Наука, 2000. – 270 с.
14. Катагощина Н.А. Языковая политика и процесс кодификации норм письменно – литературных языков. – М.: Наука, 1974. – 78 с.
15. Кондрашкина Е.А. Индонезия: языковая ситуация и языковая политика. – М.: Наука, 1986. – 154 с.
16. Крючкова Т. Б. Типология языковых конфликтов // Языковые проблемы Российской Федерации и законы о языках. – М., 1994.
17. Лісовий Василь. Культура – ідеологія – політика. – К.: Вид-во імені Олени Теліги, 1997. – 352 с.
18. Лукашанец А.А. Общество – язык – политика. – Минск: Вышэжнш. шк., 1988. – 221 с.
19. Марусик Т. Правові аспекти мовної політики Франції// Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 37-42.
20. Масенко Л. Державна мова в соціокультурному контексті// Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 277-282.
21. Масенко Л. Лінгвокультурологія і стратегія мовної політики в дослідженні Романа Кіся// Дивослово. – 2003. – №12.- С. 12-17.
22. Масенко Л. Мова і політика. – 2-ге вид., допов. - К.: Соняшник, 2004. –120с.
23. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 243 с.
24. Межъязыковые отношения и языковая политика. – К.: Наук. думка, 1988. – 213 с.
25. Мова тоталітарного суспільства. – К., 1995. – 126 с.
26. Мовні конфлікти і гармонізація суспільства: Матеріали наукової конференції: 28-29 травня 2001 року. – К.: ВПЦ Київський університет, 2002. – 224 с.
27. Национально-языковые проблемы: СССР и зарубежные страны. – М.: Наука, 1990. – 204 с.

28. Скорикова О. Досвід утвердження державних мов сербів, хорватів, боснійців та чорногорців на міжнародній арені // Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 71-76.
29. Тищенко К. Баскійський досвід мовного будівництва // Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 92-109.
30. Фролова Т. Мова як чинник державної політики // Мовні конфлікти і гармонізація суспільства: Матеріали наукової конференції: 28-29 травня 2001 року. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2002. – С. 42-45.
31. Хауген Э. Лингвистика и языковое планирование // Новое в лингвистике. Вып. VII. Социолингвистика. – М.: Прогресс, 1975. – С. 441-472.

Завдання додому

1. Порівняйте поняття *мовна політика* і *національно-мовна політика*, визначте спільне й відмінне.
2. Складіть таблицю «Компоненти національно-мовної політики».

МОВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

Теоретичні питання

1. Юридичний статус мов: державна й офіційна мова. Утвердження української мови як державної.
2. Мовна політика України на загальнодержавному й регіональному рівнях.
3. Фактор української і російської мов у арсеналі політичних сил країни.
4. Мовне планування (позачергові заходи державної мовної політики).

Рекомендована література

1. Біланюк Л. Мовна критика і самовпевненість: ідеологічні впливи на статус мов в Україні // Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали міжнародної конференції). – К., 2000. – С.131-139.
2. Біланюк Л. Підсвідоме ставлення до мов – дзеркало мовної політики // Урок української. – 2001.- №7. – С.5-9.
3. Городенська К. Роль державних і академічних інституцій у випрацюванні мовної політики// Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 152-155.
4. Гунчак Т. Україна: Перша половина ХХ століття: Нариси політичної історії. – Київ.: Либідь, 1993. – 226 с.
5. Даниленко В.М. Українізація: здобутки і втрати (20-30-ті роки) // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. – 1992. – Вип. 2. – С. 79 - 91.
6. Дашкевич Я.Р. Українізація: причини і наслідки // Слово і час. – 1990. - № 8. – С. 55 - 64.
7. Загнітко А. Напрями і тенденції сучасної мовної політики: семантичний і прагматичний аспекти // Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 181-196.
8. Зайченко Н., Присяжнюк Н. Українська мова в контексті мовної політики світу ХХІ століття // Мовознавство: Матеріали III Міжнародного Конгресу українців 26-29 серпня 1996. – Харків, 1996. – С. 9-14.
9. Затонський В.П. З питань національної політики на Україні // Більшовик України. – 1933. – № 9-10. – С.108-115.
10. Круглов О. Деякі аспекти мовного планування в Україні // П'ятий Міжнародний конгрес українців. Мовознавство. – Чернівці: «Рута», 2003. – С.62-64.
11. Лазаренко Л. Досвід мовних політик світу й українська перспектива// Українська мова. – 2002. – №4. – С. 3-22.
12. Масенко Л. Державна мова в соціокультурному контексті// Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 277-282.
13. Масенко Л. Лінгвокультурологія і стратегія мовної політики в дослідженні Романа Кіся// Дивослово. – 2003. – №12.- С. 12-17.
14. Масенко Л. Мова і політика. – 2-ге вид., допов. - К.: Соняшник, 2004. –120с.
15. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 243 с.

16. Матіяш Б. Проблеми функціонування та розвитку державної мови в Україні: 90-ті роки ХХ століття // Державність української мови і мовний досвід світу. – К., 2000.- С.261-277.
17. Плахута Є. Цілі мовної політики держави: Українські проблеми на тлі досвіду Латвії та Білорусі // Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 43-51.
18. Погрібний А. Ще раз про «двуязычие» та світовий досвід мовного облаштування // Урок української. – 2001. - № 5. – С.62-65.
19. Погрібний Анатолій. Світовий мовний досвід та українські реалії. – К., 2003. – 72 с.
20. Прадід Ю. Д. Мовна політика Центральної Ради // Українська мова. – 2002. – №3. – С. 15-22.
21. Прадід Ю. Д. Мовне питання в українських конституціях ХХ ст. // Мовознавство. – 2002. – №1. – С. 17-22.
22. Проблеми утвердження і функціонування державної мови в Україні (Матеріали міжнародної наукової конференції 28-29 листопада 1996 року) // К.: Видавничий дім «КМ Academia», 1998. – 240 с.
23. Радевич-Винницький Я. Україна: від мови до нації. – Дрогобич: «Відродження», 1997. – 359 с.
24. Радчук В. Мова в Україні: стан, функції, перспективи // Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 362-373.
25. Радчук В. Про концепцію державної мовної політики // Мовні і концептуальні картини світу. Збірник наукових праць. – Київ: ВЦП «Київський університет», 2003. – С. 21-27.
26. Радчук В. Українська мова в колі інших на зорі третього тисячоліття: перспектива розвитку // Мовні конфлікти і гармонізація суспільства: Матеріали наукової конференції: 28-29 травня 2001 року. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2002. –С. 150-161.
27. Ставицька Леся. Державна мова в Україні. Чинники авторитету та комунікативної потужності // Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 378-385.
28. Стріха М. Мовна політика й мовне законодавство України // Мова і політика. – К.: Інститут відкритої політики, 2000.- С.24-25.
29. Тараненко О. Мовна ситуація та мовна політика в сучасній Україні (на загальнослов'янському тлі) // Мовознавство. – 2003. – №2-3. – С. 33-55.
30. Тараненко О.О. Мовна ситуація і мовна політика часів «перебудови» та державної незалежності України (кінець 80-х –90-х років) // Українська мова, 1999. – С.35-66.
31. Тараненко О.О. Юридичний статус мов і мовна дійсність в Україні // Мова державна – мова офіційна: Матер. наук. конф. – К., 1995. – С.11-12.
32. Ткаченко О.Б. Чи можуть бути в Україні дві загальнодержавні мови? // Мовознавство. – 1999. - № 4 - 5. – С. 7 - 8.
33. Ткаченко Орест. Українська мова і мовне життя світу. – К.: «Спалах», 2004. – 272с.
34. Українська мова як державна в Україні. Збірник матеріалів. – К.: «Довіра», 1999. – 100 с.
35. Чемес Валерій. Суб'єктивне і об'єктивне в оцінці проблем вживання державної мови представниками різних соціальних груп мовців (зіставний аспект) // Наукова спадщина професора С.В.Семчинського і сучасна філологія. Збірник наукових праць. Частина друга. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2001. – С.526-533.
36. Юшук Іван. Держава і мова // Українська мова як державна в Україні. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К.: «Довіра», 1999. – С.14-21.

Завдання додому

1. З підручників, посібників, словників, наукових статей та інших джерел випишіть визначення понять *державна* і *офіційна* мова, порівняйте та проаналізуйте їх.
2. Підготуйте виступ на тему «Сучасна мовна політика України».

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

СОЦІОЛІНГВІСТИКА СЕРЕД ІНШИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Теоретичні питання

1. Взаємозв'язок соціолінгвістики і діалектології.

2. Соціосемантика як напрям взаємодії соціолінгвістики і семантики.
3. Основні відмінності між психолінгвістикою і соціолінгвістикою.
4. Взаємодія етнолінгвістики і соціолінгвістики.

Рекомендована література

1. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолингвистика: Учебник для вузов. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 439с.
2. Бондалетов В.Д. Социальная лингвистика. – М.: Просвещение, 1987. – 159 с.
3. Бондаренко В.Г., Крючкова Т.Б. Социолингвистика и исследование текста // Теоретические проблемы социальной лингвистики. – М.: Наука, 1981. – С. 275-289.
4. Євграфова А.О. Лінгвокраїнознавство як об'єкт соціолінгвістики // Філол. науки: Зб. наук. пр. — Суми, 1999. — С. 46-53.
5. Журавлев В.К. История языка и диахроническая социолингвистика // Теоретические проблемы социальной лингвистики. — М., 1981
6. Крысин Л. П. Социолингвистические аспекты изучения современного русского языка. – М.: Наука, 1989. – 188 с.
7. Кузнецов А.М. Этнолингвистика // Лингвистический энциклопедический словарь. — М., 1990
8. Леонтьев А.А. Психолингвистика // Лингвистический энциклопедический словарь. — М., 1990
9. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 243 с.
10. Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика: Пособие для студентов гуманитар. вузов и учащихся лицеев. – М.: Аспект-Пресс, 2000. – 206 с.
11. Тараненко О.О. Колоквіалізація, субстандартизація та вульгаризація як характерні явища стилістики сучасної української мови // Мовознавство. — 2002. — № 4-5. — С. 33-39.
12. Тараненко О.О. Колоквіалізація, субстандартизація та вульгаризація як характерні явища стилістики сучасної української мови (з кінця 1980-х рр.) // Мовознавство. — 2003. — № 1. — С. 23-41.
13. Тарасов Е.Ф. Социолингвистика и психолингвистика // Теоретические проблемы социальной лингвистики. – М.: Наука, 1981. – С. 140-164.
14. Швейцер А. Д., Никольский Л. Б. Введение в социолингвистику. - М.: Высшая Школа, 1978. – 216 с.
15. Швейцер А.Д. Современная социолингвистика: Теория, проблемы, методы. – М.: Наука, 1976 - 176 с.
16. Этнопсихолингвистика. – М.: Наука, 1988. – 192 с.
17. Яворська Г. М. Прескриптивна лінгвістика як дискурс: Мова, культура, влада. / Нац. акад. наук України. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні. – К.: Віпол, 2000. – 288 с.
18. Якобсон Р. Лингвистика в ее отношении к другим наукам // Якобсон Р. Избранные работы. — М., 1985.

Форми контролю

1. Перевірка теоретичних знань до теми.
2. Заслуховування виступів на тему: «Взаємозв'язок соціолінгвістики з іншими лінгвістичними дисциплінами».

ЛІТЕРАТУРНА МОВА (СТАНДАРТ). МОВНА НОРМА.

Теоретичні питання

1. Літературна мова (стандарт).
2. Мовна норма.

Рекомендована література

1. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолингвистика: Учебник для вузов. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 439с.
2. Бондалетов В.Д. Социальная лингвистика. – М.: Просвещение, 1987. – 159 с.
3. Боярова Л. Мовна норма і термінологія // Мовознавство: Тези та повідомлення III Міжнародного конгресу українців. - Х.: Око, 1996.- С.247-250.
4. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів.- К.: Вища школа, 1985.- 306 с.

5. Горбачевич К. С. Вариантность слова и языковая норма. – Л.:Наука, Ленинградское отделение, 1978 – 238с.
6. Катагощина Н.А. Языковая политика и процесс кодификации норм письменно – литературных языков. – М.: Наука, 1974. – 78 с.
7. Кияк Т. Термінологія як фактор державності української мови // Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – С. 213-225.
8. Кротевич Є.В., Родзевич Н.С. Словник лінгвістичних термінів.- К.: Вид-во АН УРСР, 1957.- 235 с.
9. Куделько З. Поняття норми в мові // Українська термінологія і сучасність. Збірник наукових праць.- Вип. IV.- К.: КНЕУ, 2001.- С. 250-252.
10. Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н.Ярцевой.- М.: Сов. Энциклопедия, 1990.- 682 с.
11. Литературная норма и вариантность. – М.: Наука, 1981. – 271 с.
12. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 243 с.
13. Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика: Пособие для студентов гуманитар. вузов и учащихся лицеев. – М.: Аспект-Пресс, 2000. – 206 с.
14. Розенталь Д.Э., Теленкова М.А. Словарь-справочник лингвистических терминов.- М.: Просвещение, 1985.- 309 с.
15. Русановский В.М. Вопросы нормы на разных этапах истории литературного языка // Вопросы языкознания.- 1970.- №4.- С.54-68.
16. Струганец Л.В. Динаміка лексичних норм української літературної мови ХХ століття.- Тернопіль: Астон, 2002.- 315 с.
17. Українська мова. Енциклопедія. – К.:Вид-во „Українська енциклопедія” ім.М.П.Бажана, 2000. – 752 с.
18. Филин Ф.П. Что такое литературный язык // Восточное языкознание. - 1979. - № 3. - С. 19 - 21.
19. Швейцер А. Д., Никольский Л. Б. Введение в социолінгвістику. - М.: Высшая Школа, 1978. – 216 с.

Форми контролю

Перевірка теоретичних знань до теми.

СТУДЕНТСЬКИЙ ТА ШКІЛЬНИЙ ЖАРГОНИ

Теоретичні питання

1. Причини виникнення і функціонування жаргону у мовленні школярів і студентів.
2. Основні тематичні групи жаргонної лексики школярів і студентів.
3. Способи словотворення шкільного і студентського жаргону.
4. Культура мовлення школярсько-студентського соціуму.

Рекомендована література

1. Батюкова Н.В. О соотношении студенческого жаргона и городского просторечия //Живое слово в русской речи Прикамья. Межвуз. сб. науч. тр. — Пермь: ПГУ,1989. — С.89-95
2. Горбач Олекса. Арго на Україні: Зібрані статті. — Мюнхен, 1993. — 359 с.
3. Гусева Л.Г., Манион Я.Г. Локальный социально- возрастной жаргон // Живая речь уральского города: Сб. науч. тр. — Свердловск : УрГУ, 1988. — С.96-103.
4. Дубровина К.Н. Студенческий жаргон // Научн. докл. высш. школы: Филологические науки. — М., 1980. — № 1. —С. 78-81.
5. Єрмоленко С. Знати і «фільтрувати» (з практики вивчення жаргонізмів) // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. — 2005. — № 7-8. — С.168-174.
6. Качкан Ю., Корнієнко І. «Фільтруй базар», або ще раз про культуру мовлення школярів: мова та мовлення в школі очима учнів, батьків та вчителів // Українська мова та література. — 2001.— Ч. 14 (222). — С. 11.
7. Компанцева Л.Ф. «Крутые» слова: лингвопсихологические особенности молодежного сленга // Відродження. — 1994. - №8. — С. 73-74.
8. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 243 с.

9. Приходько И.Г. Основные тематические группы лексики сленга (на материале киевского сленга молодежи) // Система і структура східнослов'янських мов: Збірник наукових праць. — К., 2003. — С.236-243
10. Ставицька Леся. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. — К.: Критика, 2005. — 464 с.
11. Ставицька Леся. Короткий словник жаргонної лексики української мови. — К.: Критика, 2003. — 336 с.
12. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія/ За заг. ред.. І.К.Білодіда. — К.: Наук. думка, 1973. — 438 с.

Завдання додому

1. Провести анкетування 10 школярів або студентів щодо причин вживання жаргонної лексики. Проаналізувати результати анкетування.
2. Скласти словничок шкільного або студентського жаргону.

Форми контролю

1. Перевірка результатів анкетування.
2. Перевірка жаргонних словничків.

МОВНА ПОЛІТИКА РАДЯНСЬКОГО УРЯДУ ЩОДО НАЦІОНАЛЬНИХ МОВ РЕСПУБЛІК (ЗОКРЕМА, УКРАЇНСЬКОЇ)

Рекомендована література

1. Копиленко О. Мовні проблеми в українській політичній думці та законодавстві 1917-1920 рр. // Право України. — 1998. — №9. — С. 44-48.
2. Лизанчук Василь. Навічно кайдани кували (факти, документи, коментарі про русифікацію в Україні). — Львів, Інститут народознавства НАН України, 1995. — 416 с.
3. Масенко Л.Т. Мова і суспільство: Постколоніальний вимір. — К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004. — 163 с.
4. Масенко Л. Мова і політика. — Київ: Інститут відкритої політики, 2000. — 64 с.
5. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. — К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2010. — 243 с.
6. Радевич-Винницький Я. Україна: від мови до нації. — Дрогобич: Відродження, 1997. — 359 с.
7. Смаль-Стоцький Р. Українська мова в Советській Україні. — Нью-Йорк; Торонто; Сідней; Париж: Вид-во НТШ в ЗДА, 1969. — 318 с.
8. Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду (За редакцією Лариси Масенко). Упорядники: Л.Масенко, В.Кубайчук, О.Демська-Кульчицька. — К.: Видавничий дім „КМ академія”, 2005. — 400 с.
9. Франко З.Т. Функціонування української мови в радянський період // Мовознавство. — 1991. — №1. — С. 3-9.
10. Чапленко В. Мовна політика більшовиків на Україні в 1950-60-х рр. Дослідження й публіцистика. Чикаго, 1974. — 216 с.

Завдання додому

Підготуйте реферат на тему «Мовна політика радянського уряду щодо національних мов республік (зокрема, української)».

Форми контролю

Перевірка реферативних робіт.

ЗАКОНИ ПРО МОВУ

Теоретичні питання

1. Мовне питання у Конституції України.
2. Мовне законодавство України.
3. Закони про мову і права людини.

Рекомендована література

1. Антонович М. Законодавство України та зарубіжних країн щодо статусу державної мови (порівняльний аспект)//Право України. — 1999. - № 6. — С.73-75.

2. Демченко Т., Філіпчук І. Українська мова — правові проблеми//Право України.— 1996. — № 7.
3. Колісник В. П. Правове регулювання мовних відносин в Україні та проблеми його подальшого удосконалення//Вісник Академії правових наук України. —1998. —№ 4. — С. 81-91.
4. Колісник В. П. Проблеми правового регулювання порядку функціонування мов в Україні//Проблеми активізації конституційно-правових досліджень і вдосконалення викладання конституційного права.—Харків, 1999. — С.108-116.
5. Масенко Л. Мова і політика. — Київ: Інститут відкритої політики, 2000. — 64 с.
6. Масенко Л.Т. Мова і суспільство: Постколоніальний вимір. — К., 2004.
7. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2010. - 243 с.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Комплексних заходів щодо всебічного розвитку і функціонування української мови», від 8 вересня 1997 р./ Нормативні акти України: електронна база даних. Версія 7.2. № 25000.
9. Прадід Ю.Ф. Мовне питання в українських конституціях ХХ століття // Мовознавство. — 2002. - № 1. — С.17-23.
10. Стріха М. Мовна політика і мовне законодавство України// Мова і політика. —Київ, 2000.
11. Тараненко О. Українська мова і сучасна мовна ситуація в Україні // Мовознавство. — 2001. — №4. —С.3 — 19.
12. Указ Президента України «Про вдосконалення забезпечення реалізації державної мовної політики», від 5 квітня 2000 р./ Офіційний вісник України. 2001. № 14. Ст. 595.
13. Указ Президента України «Про Раду з питань мовної політики», від 24 лютого 1997 р./ Офіційний вісник України. 1997. № 10. С. 4.
14. Указ Президента України «Про розвиток національної словникової бази», від 7 серпня 1999 р./ Офіційний вісник України. 1999. № 32. С. 1663.

Завдання додому

1. Законспектувати 10 статтю Конституції України.
2. Письмово викласти основні положення законів про мову в Україні (за статтею Тараненко О. Українська мова і сучасна мовна ситуація в Україні // Мовознавство. — 2001. — №4. —С.3 -19).

Форми контролю

1. Перевірка конспекту.
2. Перевірка тез.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Соціолінгвістика як наука з точки зору представників вітчизняної і зарубіжних шкіл.
2. Лінгвістичні засади соціолінгвістики.
3. Нелінгвістичні засади соціолінгвістики.
4. Соціолінгвістика серед інших дисциплін.
5. Соціолінгвістичні дослідження польських, чеських та інших слов'янських вчених.
6. Проблеми й перспективи досліджень сучасної української соціолінгвістики.
7. Соціальна диференціація мови — одна з основних проблем соціолінгвістики.
8. Поняття «соціолект» в історії лінгвістики.
9. Суржик як соціолінгвістичний феномен.
10. Койне як соціолінгвістичне поняття.
11. Професійні жаргони у сучасній українській мові.
12. Мовна ситуація та білінгвізм.
13. Двомовність і диглосія.
14. Інтерференція як результат взаємодії двох мов.
15. Мовна політика. Типи мовної політики.
16. Закони про мову. Правовий статус мов.

17. Державність української мови.
18. Мовна політика України на загальнодержавному й регіональному рівнях.
19. Проблемні питання мовної політики в Україні.
20. Мовне планування України. Заходи державної мовної політики.
21. Розвиток мови як соціолінгвістична проблема.
22. Соціолінгвістичні концепції мовного розвитку.
23. Мовна політика в сучасній Україні.
24. Соціолінгвістична концепція У.Лабова.
25. Суспільно-мовна практика в Японії (США, Франції, Великобританії і т.д. — на вибір студента).
26. Етнографічний аспект соціолінгвістичних досліджень (за матеріалами праць Д.Хаймса і Д.Гамперца).
27. Проблема структури суспільства і структури мови у зарубіжній соціолінгвістиці (Ф.Бок, Д.Фішер та ін.).
28. Проблеми вивчення мови сучасного міста.
29. Переключення та змішування кодів як соціолінгвістична проблема.
30. Проблема соціальної диференціації мови у працях лінгвістів (за вибором студентів).
31. Проблема змішування мов у працях вітчизняних і зарубіжних лінгвістів.
32. Диглосія і білінгвізм у сучасній Україні.
33. Проблема штучних мов.
34. М.Марр і марризм: «нове вчення про мову».
35. Соціолінгвістична проблематика у працях лінгвістів (за вибором студента).

ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

1. Соціолінгвістика як наукова дисципліна.
2. Напрями соціолінгвістичних досліджень.
3. Основні соціолінгвістичні проблеми.
4. Соціолінгвістика серед інших лінгвістичних дисциплін.
5. Розвиток соціолінгвістики у Франції.
6. Розвиток соціолінгвістики у Німеччині.
7. Розвиток соціолінгвістики у США.
8. Зародження соціолінгвістики у СРСР (20-40-і роки ХХ століття).
9. Соціолінгвістичні дослідження 60-70-х років ХХ ст..
10. Соціолінгвістичні дослідження в Україні: стан, проблеми, перспективи.
11. Мовна спільнота.
12. Рідна мова і суміжні поняття.
13. Літературна мова (стандарт).
14. Мовний код. Переключення та змішування кодів.
15. Соціально-комунікативна система.
16. Мовна норма і мовна варіативність.
17. Комунікативна ситуація.
18. Мовленнєве спілкування, мовленнєва поведінка, мовленнєвий акт.
19. Комунікативна компетенція носія мови.
20. Соціальний статус і соціальна роль.
21. Загальна характеристика методів соціолінгвістики.
22. Відбір інформантів.
23. Методи збирання матеріалу.
24. Методи соціолінгвістичного аналізу.
25. Масові обстеження мовці.
26. Співвідношення напрямів і методів соціолінгвістичних досліджень.
27. Проблема соціальної диференціації мови у світовій лінгвістиці.

28. Соціолект. Різновиди і класифікація соціолектів.
29. Арго. Жаргон. Сленг. Професійні мови.
30. Молодіжний сленг. Студентський і шкільний жаргони.
31. Проблема соціальної обумовленості мовної еволюції.
32. Соціолінгвістичні концепції мовного розвитку (Є.Поливанов, М.Панов, У.Лабов).
33. Мовна ситуація. Диференціація ознак мовних ситуацій.
34. Типи мовних ситуацій.
35. Двомовність (білінгвізм). Типи двомовності.
36. Диглосія.
37. Сучасна мовна ситуація в Україні.
38. Поняття «мовні контакти» і «взаємодія мов». Типи мовних контактів.
39. Мовна інтерференція як наслідок взаємодії мов.
40. Суржик як соціолінгвістичне явище.
41. Допоміжні мови міжетнічного спілкування. Міжнародні і світові мови. Штучні мови.
42. Поняття «мовна політика», «національно-мовна політика». Суб'єкти та компоненти національно-мовної політики.
43. Етапи мовної політики: мовне прогнозування; мовне планування; мовне встановлення; мовне будівництво.
44. Закони про мову. Правовий статус мов.
45. Мовна політика України.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ МІНІМУМ

Адресант, адресат, анкета (анкетування), антиномія, арго (арготизм), багатомовність, білінгвізм, білінгвізм індивідуальний, білінгвізм масовий, варіативність, двомовність, державна мова, дислосія, диглосія внутрішньомовна, діахронічна соціолінгвістика, діахронія, додаткова мова, домінуюча (основна) мова, допоміжна мова, друга мова, експериментальна соціолінгвістика, етнічна мова, етнолект, жаргон (жаргонізм), засвоєна мова, змішування кодів, інтерференція, код, кодифікація, кодове переключення, койне, комунікант, комунікативна компетенція, комунікативна ситуація, комунікативний акт, комунікація, контактна мова, креолізація, креолістика, креольська мова, лінгва франка, лінгвістична конфліктологія, лінгвосоціологія, літературна мова (стандарт), макросоціолінгвістика, мала соціальна група, материнська мова, міжнародна мова, мікросоціолінгвістика, мова міста, мовленнєва діяльність, мовленнєва комунікація, мовленнєва поведінка, мовленнєвий акт, мовна особистість, мовна політика, мовна ситуація, мовна ситуація ендоглосна/ екзоглосна, мовна ситуація збалансована/ незбалансована, мовна ситуація рівноважна/ нерівноважна, мовна спільнота, мовне будівництво, мовне встановлення, мовне планування, мовне прогнозування, національна мова, національно-мовна політика, немовленнєва комунікація, норма мовна, офіційна мова, перша мова, піджин, прикладна соціолінгвістика, просторіччя, професійна мова, професіоналізм, реєстри мови, рідна мова, синхронічна соціолінгвістика, синхронія, сленг (сленгізм), соціалізація, соціальна група, соціальна диференціація мови, соціальна роль, соціальний престиж, соціальний статус, соціально-комунікативна система, соціолект (соціальний діалект), соціолінгвістика, соціологія мови, спостереження, стандартизація, субкод, суржик, сфера використання мови, сфера спілкування, теоретична соціолінгвістика, титульна мова, усне мовлення, форма існування мови, штучна мова, юридичний ранг мови.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолингвистика: Учебник для вузов. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 439с.

2. Белл Р.Т. Социолінгвістика. Целі, методи і проблеми. М.: Міжнародні відносини, 1980. – 318с.
3. Бондалетов В.Д. Соціальна лінгвістика. – М.: Просвіщення, 1987. – 159 с.
4. Вопросы социальной лингвистики. – Л.: «Наука», 1969. – 418с.
5. Дешериев Ю. Д. Социальная лингвистика. К основам общей теории. – М.: Наука, 1977. – 382с.
6. Крысин Л. П. Социолінгвістическі аспекти изучения современного русского языка. – М.: Наука, 1989. – 188 с.
7. Методологічні проблеми соціальної лінгвістики. – М.: Изд-во МГУ, 1986. – 260 с.
8. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2010. - 243 с.
9. Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика: Пособие для студентов гуманитар. вузов и учащихся лицеев. – М.: Аспект-Пресс, 2000. – 206 с.
10. Никольский Л. Б. Синхронная социолінгвістика: теории и проблемы. – М.: Наука, 1976. – 168 с.
11. Принципы и методы социолінгвістических исследований. – М.: Наука. – 1989. - 200 с.
12. Социально-лінгвістическі дослідження. – М.: Наука, 1976. – 232 с.
13. Теоретическі проблеми соціальної лінгвістики. – М.: Наука, 1981. – 365 с.
14. Швейцер А. Д., Никольский Л. Б. Введение в социолінгвістику. - М.: Высшая Школа, 1978. – 216 с.
15. Швейцер А.Д. Современная социолінгвістика: Теория, проблемы, методы. – М.: Наука, 1976 - 176 с.
16. Шумарова Н.П., Монжалей Т.К. Социолінгвістика: теория, история, методы. Методическое пособие. – 1995. - 70 с.
17. Юсселер Манфред. Социолінгвістика / язык как социальное явление /. – К.: Вища школа, 1987. – 199 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Аврорин В.А. Проблемы изучения функциональной стороны языка (к вопросу о предмете социолінгвістики). –Л., 1975. – 275 с.
2. Актуальні проблеми соціолінгвістики: збірник наукових праць.- К., 1992. – 100с.
3. Алпатов В. М. 150 языков и политика: 1917-2000. Социолінгвістическі проблеми СССР и постсоветского пространства. – М.: КРАФТ + ИВ РАН, 2000. – 224с.
4. Алпатов В. М. История лінгвістических учений: Учеб. Пособие. – М.: Языки рус. культуры, 1998. – 368 с.
5. Антисуржик / За заг. редакцією Олександри Сербенської. – Львів, 1994. – 152 с.
6. Вайнрайх У. Языковые контакты. – К., 1979. – 262с.
7. Влияние социальных факторов на функционирование и развитие языка. / Под ред. Дешериева Ю.Д. – М.: Наука. – 1988. – 198с.
8. Возникновение и функционирование контактных языков. – М.: Наука, 1987. – 256с.
9. Демченко В. Мовне середовище. Екстралінгвістичний нарис про Південь України: Монографія. – Херсон: Айлант, 2001
10. Демченко В.М., Голобородько К.Ю. Нариси з історії білінгвізму в Україні: Навч. пос. Ч.1. – Херсон, 1997
11. Дьячков М.В. Креольские языки. – М.: Наука, 1987. – 108с.
12. Залізник Г.М., Масенко Л.Т. Мовна ситуація Києва: день сьогоднішній та прийдешній. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2001. – 95с.
13. Интерпритация и анализ данных в социологіческих исследованиях. – М.: Наука, 1987. – 252с.

14. Карасик В. И. Язык социального статуса. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2002. – 333 с.
15. Колесов В.В. Язык города. – М.: Высшая школа, 1991. – 192 с.
16. Крючкова Т. Б., Нарумов Б. П. Зарубежная социоллингвистика. Германия. Испания. – М.: Наука, 1991. – 157 с.
17. Масенко Л. Мова і політика. – 2-ге вид., допов. - К.: Соняшник, 2004. –120с.
18. Межъязыковые отношения и языковая политика. – К.: Наук. думка, 1988. – 213 с.
19. Методологические основы новых направлений в мировом языкознании. – К.: Наукова думка. – 1992. – 379 с.
20. Мечковская Н. Б. Общее языковедение: Структурная и социальная типология языков: – М.: Флинта: Наука, 2001. – 312 с.
21. Мова і процеси суспільного розвитку. – К.: Наукова думка, 1980. – 210 с.
22. Мова і соціальні процеси. – Львів: Світ, 1997. – 107 с.
23. Мова тоталітарного суспільства. – К., 1995. – 126 с.
24. Мова у соціальному і культурному контексті: Збірник наукових праць. – К.,1997. – 270 с.
25. Мова. Людина. Суспільство. – К.: Наукова думка. 1977. – 267 с.
26. Мовні конфлікти і гармонізація суспільства: Матеріали наукової конференції: 28-29 травня 2001 року. – К.: ВПЦ Київський університет, 2002. – 224 с.
27. Национально-языковые проблемы: СССР и зарубежные страны. – М.: Наука, 1990. – 204 с.
28. Нешименко Г.П. Языковая ситуация в славянских странах: Опыт описания. Анализ концепций. – М.: Наука, 2003. – 279 с.
29. Новое в лингвистике. Вып. VI. Языковые контакты. М.: Прогресс, 1973. – 196 с.
30. Новое в лингвистике. Вып. VII. Социоллингвистика. – М.: Прогресс, 1975. – 338 с.
31. Норма и социальная дифференциация языка. – М.: Наука. – 1969. –173с.
32. Письменные языки мира: языки Российской Федерации. Социоллингвистическая энциклопедия. – М.: Academia, 2000. – 754 с.
33. Погрібний Анатолій. Світовий мовний досвід та українські реалії. – К., 2003. – 72 с.
34. Проблеми утвердження і функціонування державної мови в Україні (Матеріали міжнародної наукової конференції 28-29 листопада 1996 року) // К.: Видавничий дім «КМ Academia», 1998. – 240 с.
35. Проблемы ареальных контактов и социоллингвистики. – Л.: Наука, Ленинградское отд., 1978. – 165 с.
36. Проблемы двуязычия в многонациональной среде. – СПб., 1995.
37. Проблемы зарубежной социоллингвистики. – М. ИНИОН. – 1976. – 334с.
38. Проблемы изучения языковой ситуации и языковой вопрос в странах Азии и Северной Африки. – М.: Наука, 1970. 255 с.
39. Радевич-Винницький Я. Україна: від мови до нації. – Дрогобич: «Відродження», 1997. – 359 с.
40. Социальная и функциональная дифференциация литературных языков. М.: Наука, 1977. – 343 с.
41. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. – К.: Критика, 2005. – 464 с.
42. Степанов Г. В. Типология языковых ситуаций в странах романской речи. – М.: Наука, 1976. – 224 с.
43. Українська мова як державна в Україні. Збірник матеріалів. – К.: «Довіра», 1999.
44. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900-1941): Стан і статус. – Чернівці: Рута, 1998. – 208 с.
45. Языковые ситуации и взаимодействие языков. – К.: Наук. Думка, 1989. – 204 с.